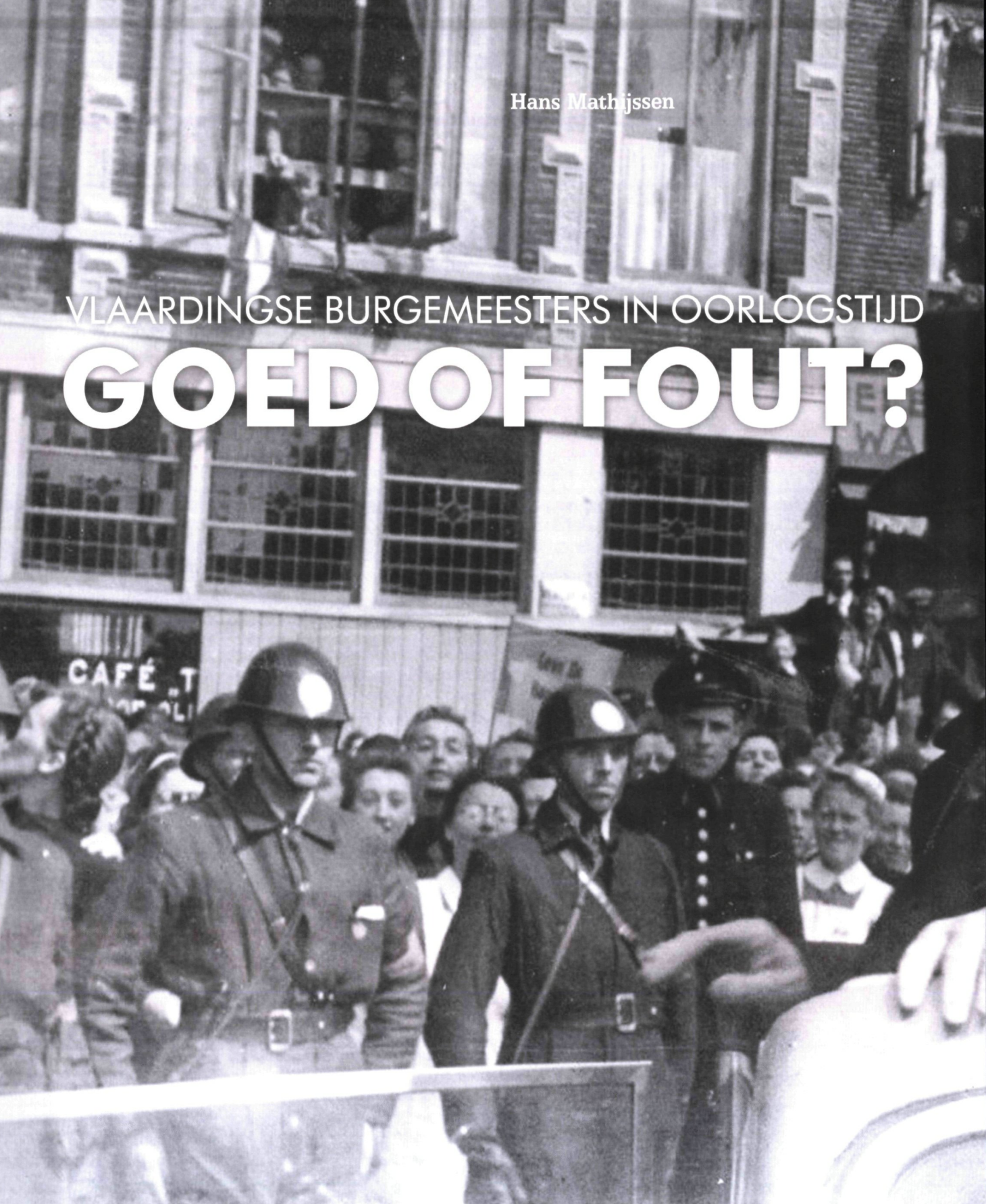
Hans Mathijssen

VLAARDINGSE BURGEMEESTERS IN OORLOGSTIJD

GOED OF FOUT?

LUXE EN VRACHT
A v.d. HORST CARROSSERIEBOUW

Inleiding

Al jaren is het geen uitgemaakte zaak hoe Meindert Siezen, burgemeester van Vlaardingen in 1938-1943 en in 1945-1947, zijn ambt in de oorlogsjaren heeft uitgeoefend. Probeerde hij zo goed en zo kwaad mogelijk de stad te (blijven) besturen? In hoeverre moest hij (te veel) rekening houden met de wensen van de Duitse bezetter? Bleef hij te lang aan? Vroeg of kreeg hij ontslag? Hoe verhield zich zijn attitude tijdens de bezetting tot die van de NSB'er Willem (roepnaam Wil) Hansen, burgemeester van 1943 tot 1945? Was Hansen 'fout', omdat hij NSB'er was of ligt dat genuanceerder? Wat heeft hij voor Vlaardingen en de Vlaardingers gedaan of juist niet gedaan? Allemaal vragen waarop tot nu toe geen volledig antwoord bestond.

Toen de landelijk bekende journalist en nieuwslezer Harmen Siezen in 2008 Vlaardingen bezocht, vroeg hij aan burgemeester Tjerk Bruinsma, waarom er nooit een straat vernoemd was naar zijn grootvader. Twijfelde men aan de houding van Siezen tijdens de bezetting? Deze vraag was de aanleiding voor dit onderzoek.

Wat deden deze twee 'oorlogsburgemeesters'? Hoe lagen zij bij de bevolking? Wat ging er goed en wat had 'handiger' gekund? Dit artikel hoopt op deze vragen een antwoord te geven.

Een jonge Meindert Siezen. Ca. 1900.

Sergeant Meindert Siezen tijdens de mobilisatie van 1914.

I. MEINDERT CORNELIS SIEZEN

burgemeester van 1938-1943 en 1945-1946.

Opmaat naar Vlaardingen

Meindert Cornelis Siezen werd op 26 februari 1881 geboren in Alkmaar – op het adres Vlaanderhof Wijk A nr. 3 – als zoon van Johannes Jacobus Siezen, winkelier, en Meinsje Wils.

Siezen bezocht na de lagere school de 'normaalschool', te vergelijken met de huidige pedagogische academie. Hij haalde zijn onderwijzersakte, maar heeft nooit voor de klas gestaan. Zijn eerste betrekking was vertegenwoordiger voor de Alkmaarse fabriek in suikerwaren van J.G. Potgieser in de jaren 1899-1900. Hij woonde toen nog bij zijn ouders aan de straat genaamd het Payglop in Alkmaar.

In 1909 verklaarde hij zijn liefde aan Margaretha Christina (Greet) van de Pol: ''n aantal hartelijke zoenen van je naar je verlangende jongen'[1]. Het leek een liefdeshuwelijk, maar het bleek uiteindelijk (vanwege de status en de kinderen?) een moeizaam verstandshuwelijk te zijn. Hij trouwde haar in Batenburg op 4 augustus 1910. Zij gingen wonen aan de Diergaardesingel 18a''' in Rotterdam. Vlak na zijn huwelijk werd hij jongste bediende bij de pianohandel fa. Bender.

Bij het begin van de Eerste Wereldoorlog brak een financiële crisis uit. Sergeant Siezen werd in de zomer van 1914 gemobiliseerd. Gedurende de oorlog werd hij regelmatig opgeroepen en meestal 'lag' hij op Voorne. Er braken karige tijden aan. Hij schreef zijn vrouw 'Ons wachtwoord zal in de eerste plaats moeten zijn: zuinig, uiterst zuinig, op het krenterige af.'[2] Het

was dan ook een grote aderlating te moeten verhuizen naar de Mosseltrap (Oude Haven) in Rotterdam en om zijn grote villawoning te moeten verhuren. In 1916 werd Siezen ook vertegenwoordiger voor de Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering.[3]
Hij klom in 1923 op tot directeur van het filiaal Rotterdam van de pianofirma Bender en verhuisde naar Hillegersberg. Hij kocht zich na enige moeilijke jaren in 1927 uit, omdat zijn 'sterke persoonlijkheid' stevig botste met het ego van mededirecteur J.C. Bender, volgens Siezen 'een moeilijk mens'.[4]

W. Kapteyn den Boumeester, oud-directeur van Bender NV, zei na het overlijden van Siezen: 'Onder de bekwame leiding van Uw vader werd het filiaal Rotterdam tot grote bloei gebracht. Zijn samenwerking met de heer J.C. Bender, die zeer op hem gesteld was, was zeer voortreffelijk. Uw vader had een grote stimulerende invloed op het gehele bedrijf. Hij werkte mede aan de vestiging van een filiaal in Arnhem in 1914 en in Breda in 1926.'[5] Botsende karakters? Over de doden niets dan goeds...

Met het geld dat Siezen bij de uitkoop ontving, ging hij na 1927 de onroerendgoedmarkt op. Siezen was een goed verkoper, een handig handelsman. In de familie ging het verhaal dat er eens een vrouw binnenkwam voor een pianokruk en de winkel verliet met een nieuwe piano. In een brief aan zijn vrouw schreef hij: 'Dinsdag een orgel van f 325 verkocht en zo goed als één van f 750. Vandaag ben ik naar Utrecht geweest en verkocht daar een Mannborg van f 1200 (...) en in de zaak werd tijdens mijn afwezigheid een Ibach piano van f 750 verkocht.'[6] Siezen belegde zijn vermogen aanvankelijk zeer succesvol; hij kocht en verkocht huizen en landerijen en 'was niet vies van speculeren'[7]. Dat kwam moeder Siezen-Wils goed uit (zij mocht meegenieten van de verdiensten van haar zoon), want zij was erg gehecht aan 'op stand' leven. In hun Hillegersbergse jaren woonden ze dan ook in fraaie panden op de adressen Villapark 11, Kleiweg 388 en Plasoord 10.
Al snel had Siezen dus financieel succes met het verhuren van land, dat hij in eigendom had. In Schiebroek kocht hij vervolgens Huize Bellevue. Het echtpaar kreeg drie kinderen: Johannes Jacobus (1911), Gerrit Jan (1914) en Geertruida Aleida (1915), ofwel Joop, Jan en Truus.

Waarschijnlijk wilde Siezen een meer zekere financiële basis, die hij dacht te vinden in de politiek. Siezen was in 1912 een van de oprichters van de Christelijk-Historische Kiesvereniging in Rotterdam en omstreken. Vanaf 6 augustus 1923 was hij raadslid voor de Christelijk-Historische Unie (CHU) in Hillegersberg. Hij werd een gezien man, die veel nevenfuncties ging bekleden. Wellicht – gezien haar karakter – mede onder invloed van zijn vrouw, opteerde Siezen voor het wethouderschap.[8] Bovendien stond hij in april van dat jaar (laag) op de kandidatenlijst voor de Provinciale Staten. Bij zijn presentatie stond: 'Hij is een waar Christen, een bekwaam Raadslid, een waardig Candidaat'[9]. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1931 was Siezen lijsttrekker voor de CHU. Zijn wethouderschap ving datzelfde jaar aan. Dat gaf weer enige financiële zekerheid.
Toch had het echtpaar het in die tijd weer niet breed. Tijdens zijn wethouderschap was er weinig geld voor kleding; bij zijn intrede in Vlaardingen droeg zijn vrouw een geleende bontjas. Het vaste salaris als burgemeester van Vlaardingen zou voor hem van grote waarde zijn. Gedurende zijn hele leven bleven de zorgen over zijn financiële situatie terugkeren. Hoewel Siezen soms tijden van financiële voorspoed had, werden deze afgewisseld met schaarste. Hij kon eigenlijk slecht met zijn geld omgaan: hij gaf het gemakkelijk uit en hielp vaak anderen, onder meer zijn zoon Joop, die dikwijls op zwart zaad zat.[10]
In Hillegersberg was Siezen wethouder van openbare werken, bedrijven en grondbedrijf. In 1935 werd hij herbenoemd als raadslid en bleef hij wethouder. Zijn mederaadslid Willem L.M. Daniëls kreeg twaalf en Siezen vijf stemmen. Siezen twijfelde of hij een nieuwe termijn moest ingaan met zo weinig steun uit de raad[11], maar uiteindelijk ging hij ervoor.

Het College van Burgemeester en Wethouders van Hillegersberg. Van links naar rechts: wethouder Daniëls, wethouder Siezen, burgemeester F.H. van Kempen, gemeentesecretaris Van Ballegooyen. Ca. 1935.

De SGP-er A.J. Breedveld, nummer 1 van lijst 5 bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1935: 'Vier jaren van het wethouderschap van den heer Siezen zijn voorbijgegaan. De Rooden zijn met zijn bewind tevreden. Ze vertellen openlijk dat hij – en het gehele college er bij – aan hun leiband liepen. Tal van burgers zijn met het bewind van den heer Siezen niet tevreden. (...) Nog nimmer werd in het Raadhuis zooveel in het geheim bekokstoofd dan onder Siezen's bewind. (...) De heer Siezen treedt op als een dictator. Onder de ambtenaren bestaat voortdurend de vrees voor razzia's.'[12]

Ondanks de mening van politieke tegenstanders maakte Siezen indruk op de bevolking door zijn ijver voor en zijn betrokkenheid bij de dorpsgemeenschap. Na zijn vertrek naar Vlaardingen werd hij nog meer dan eens vanuit Hillegersberg benaderd door mensen die hulp nodig hadden of werk zochten.[13]

Het burgemeesterschap

Arnoldus van Walsum, burgemeester van Vlaardingen, werd begin 1938 benoemd tot burgemeester van Zwolle. Op 14 februari nam de gemeenteraad afscheid van Van Walsum en een dag later werd de burgemeestersfunctie in Vlaardingen vacant verklaard.

Meindert Siezen, op dat moment dus wethouder in de gemeente Hillegersberg, was één van de sollicitanten. Later bleek dat zijn vrouw hem had gezegd dat hij naast andere sollicitaties het eens zou moeten proberen in Vlaardingen.

Siezen zette in zijn sollicitatiebrief, gedateerd 10 maart 1938, uiteen wat zijn motivatie was om in Vlaardingen een gooi naar het burgemeestersambt te doen: '(...) dat hij zich sterk voelt aangetrokken tot het uitoefenen van een gezagspositie in een gemeente, waar vraagstukken van beteekenis aan de orde kunnen komen en iets van de spanning van het groote stadsleven, waarmede hij zich in een loop der jaren vertrouwd heeft gemaakt, kan worden verwacht, (...) reden waarom hij Uwe majesteit eerbiedig verzoekt hem in het ambt van burgemeester in de gemeente Vlaardingen te willen benoemen.'[14]

Er waren kapers op de kust, onder wie Karel F.O. James, kabinetschef en 'chef van het bureau havenbeheer ter gemeentesecretarie' in Rotterdam. Hij bleek een geduchte concurrent van Siezen te worden. Andere kandidaten waren H. Kool, oud-resident van Malang, J. Luijerink, burgemeester van Vlaardinger-Ambacht, P.A. van der Drift, administrateur bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en C. Beekenkamp, adjunct-secretaris van de Dr. A. Kuyperstichting.

In een uitgebreide brief aan de minister van Binnenlandse Zaken liet commissaris der koningin jhr. Herman van Karnebeek zijn licht schijnen over de verschillende kandidaten, hun politieke voorkeuren en de (politieke) situatie in Vlaardingen. 'Hierbij moge intusschen worden aangeteekend, dat in 1935 het hooge cijfer der door de Christelijk-Historischen behaalde stemmen samenhangt met een 800 voorkeurstemmen die op den Heer Van Walsum werden uitgebracht, terwijl in 1937 de persoon van de Heer Colijn bij de Kamerverkiezingen van invloed is geweest op het cijfer van Anti-Revolutionairen[15]. Intusschen doet zich, wat de arbeidersbevolking betreft, het eigenaardige verschijnsel voor dat een belangrijk deel der S.D.A.P.[16] de kinderen stuurt naar de Bijzondere School, en dat alleen reeds de Hervormde scholen anderhalf maal zoo sterk zijn als de openbare. De fractie van de S.D.A.P. in den Raad geeft, naar burgemeester van Walsum mij mededeelde, geen aanleiding tot bijzondere moeilijkheden, aangezien zij – naar de wethouder J. Buis, tevens Statenlid, mij vertelde – streeft naar samenwerking in het belang der gemeente. De indruk, dien ik opdeed bij besprekingen met deputatien van verschillende kringen uit de gemeente, waaronder een van de Hervormde predikanten, is deze, dat het niet in het belang der gemeente en van het werk in den Raad zou zijn wanneer de politieke verhoudingen werden toegespitst en dat het de voorkeur verdient, als burgemeester geen op de voorgrond tredende man te benoemen. (...) In dezen gedachtengang komt het mij voor, dat niet iemand uit de Anti-Revolutionaire kring ware te benoemen; waarbij valt aan te teekenen, met het oog op het betrekkelijk groot aantal Gereformeerden onder de weinige sollicitanten, dat naar verhouding tot de rest der bevolking het aantal Gereformeerden nog geen zesde deel daarvan uitmaakt. (...) De heer Siezen heeft initiatief en is vindingrijk, en hetgeen de burgemeester van Hilligersberg mij in een mondeling onderhoud over hem vertelde is gunstig.(...) Hij staat echter bij den heer James in twee opzichten achter. Vooreerst is zijn maatschappelijke standing eenigszins anders, maar voorts heeft hij zijn leeftijd tegen zich en ik zie hierin een bezwaar. (...) Niettemin meende ik den heer Siezen niet te mogen voorbijgaan.'[17]

Van Karnebeek ging verder. Hij vond Siezen een bekwaam en flink bestuurder. Op zijn gezin viel geen aanmerking te maken. Hij constateerde, dat Siezen minder Rotterdamse relaties had en dat zijn figuur politiek wat scherper was dan die van James. Siezen kwam derhalve als tweede op de voordracht. Over Luijerink schreef de commissaris der koningin, zonder verdere uitleg overigens: 'Hierop moet de keuze zeker niet vallen.'[18]

Uit de afscheidsvergadering van de gemeenteraad in Hillegersberg: 'Onder zijn (= Siezen) leiding is zeer veel tot stand gebracht; het belangrijkste is wel het bemalingsvraagstuk, het tot stand komen van de uitbreidingsplannen voor alle deelen der gemeente (= Hillegersberg), de regeling van het grondbedrijf en het doen uitvoeren van werken in werkverschaffing (Park Plaswijck – HM).'[19]

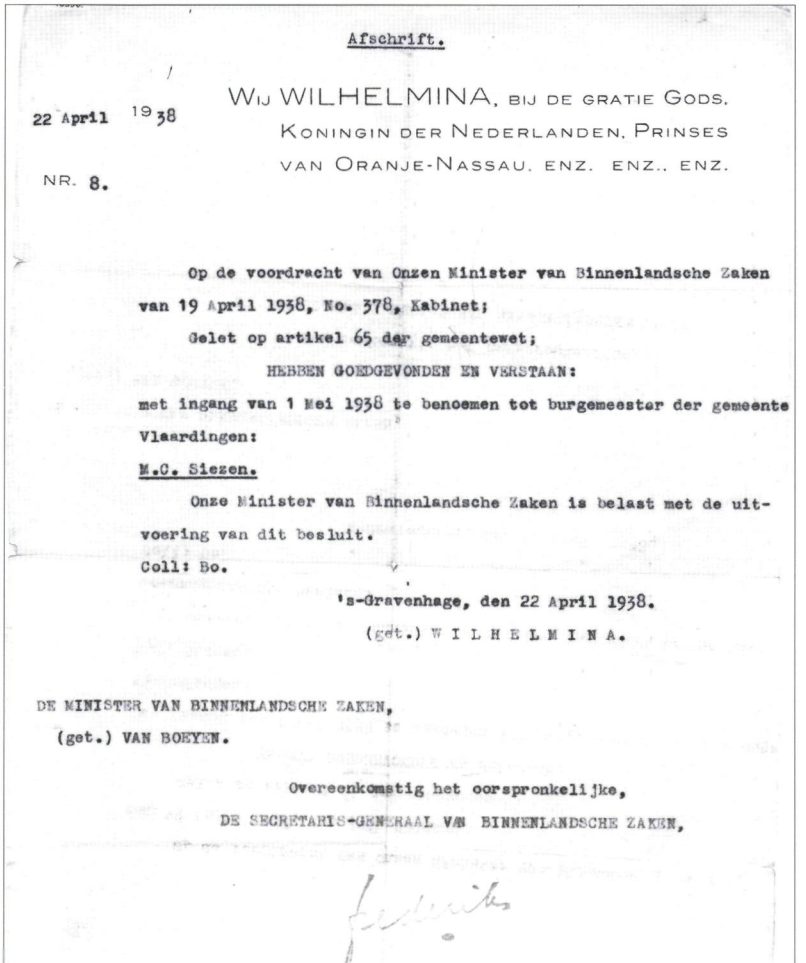
'Onder zijn vindingrijke en krachtige leiding is in die jaren zeer veel tot stand gekomen, dat het karakter van deze gemeente als woon- en recreatieoord aanzienlijk heeft verhoogd. (...) het behoud van de Bergsche plassen, met de daaraan verbonden landtongen en oevers. (...) wie nader met den wethouder in contact kwam en hem wat dichterbij in zijn werk gadesloeg, zich niet kon onttrekken aan een gevoel van ontzag voor den gevatten geest en den vaak genialen blik, die hem eigen waren.'[20]

Waarschijnlijk tot verbazing van Van Karnebeek kon minister Hendrik van Boeijen zich niet verenigen met de voordracht. Hij meende dat James te weinig bestuurlijke ervaring had voor een gemeente als Vlaardingen. Ook bestreed hij de mening van de commissaris, dat Siezen te weinig goede Rotterdamse contacten had. Hij was toch al jaren wethouder in Hillegersberg? De minister schreef de commissaris 'dat de burgemeester in staat moet zijn den geestelijken inslag van de bevolking van zijn gemeente aan te voelen en te begrijpen.'[21] Dus zo kreeg de sollicitatieprocedure een verrassende wending: de voorkeur ging uiteindelijk uit naar Siezen en hij werd benoemd tot burgemeester van Vlaardingen. Nog onwetend van zijn benoeming reageerde Siezen tegenover een Rotterdamse journalist, die al wel op de hoogte was: 'Wat moet ik vertellen? Ik kan het nog niet gelooven. Moet ik er nu blij mee zijn? U weet wat het zeggen wil, als ik straks Hillegersberg moet verlaten. Er zijn hier zooveel dingen, die mij in den loop van de jaren lief zijn geworden. Tal van plannen moeten nog worden uitgevoerd, anderen zijn in uitvoering en nu dat alles zoo plotseling te moeten achterlaten. (...) Ik weet niet of ik hier blij mee moet zijn. Het is een groote gemeente, Vlaardingen, grooter nog dan hier. Dat brengt heel wat verantwoordelijkheid mede.'[22] Hier sprak grote onzekerheid uit.

Siezen werd officieel benoemd met ingang van 1 mei 1938 bij Koninklijk Besluit van 22 april 1938. Hij legde de eed af bij de commissaris van de koningin in Zuid-Holland op 29 april. Zijn eerste bezoldiging bedroeg f 6.325 per jaar, waarvan f 950 in mindering werd gebracht vanwege het genot van een ambtswoning, die hij – zo dacht men – zou betrekken samen met zijn echtgenote Greet en hun kinderen. Siezen kon niet bevroeden, waar hij met zijn burgemeesterschap aan begon.

Karel James werd datzelfde jaar benoemd tot burgemeester van Gouda, wat hij – met een onderbreking gedurende de oorlog – zou blijven tot 1964.

Siezen, benoemd tot burgemeester.

Afschrift.

22 April 1938

NR. 8.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ. ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 19 April 1938, No. 378, Kabinet;

Gelet op artikel 65 der gemeentewet;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

met ingang van 1 Mei 1938 te benoemen tot burgemeester der gemeente Vlaardingen:

M.C. Siezen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit.

Coll: Bo.

's-Gravenhage, den 22 April 1938.

(get.) WILHELMINA.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN,
(get.) VAN BOEYEN.

Overeenkomstig het oorspronkelijke,
DE SECRETARIS-GENERAAL VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN,

Opmaat naar de oorlog

Op 27 april 1938 bracht Siezen zijn eerste bezoek aan Vlaardingen. Bij dit bezoek inspecteerde hij de ambtswoning aan het Verploegh Chasséplein. Daar constateerde hij dat deze woning te groot was voor zijn gezin; het was hem onmogelijk om deze te betrekken, ook vanwege de vele benodigde investeringen in het huis.[23] Siezen ging een andere huurwoning zoeken, tot teleurstelling van verscheidene raadsleden. In juli betrok het echtpaar Siezen de woning Schiedamseweg 131.

Zoals gebruikelijk stelde het college van burgemeester en wethouders aan de gemeenteraad voor Siezen tevens te benoemen tot ambtenaar van de burgerlijke stand; dit gebeurde per brief, gedateerd 29 april 1938.[24]

Op 2 mei nam Siezen afscheid van de gemeenteraad van Hillegersberg. Hem werd lof toegezwaaid: de voorzitter 'gewaagde van zijn initiatief, zijn organiseerend talent, bekwaamheid en werkkracht en dankte hem (...). Wij wenschen u van harte toe, besloot spreker, dat u met uw gezin aangename jaren in Vlaardingen tegemoet gaat. God geve u wijsheid, beleid en tact bij de vervulling van uw schoone roeping. Hij zegene u en

geve, dat uw arbeid strekke tot heil van Vlaardingen, welke gemeente aan uw zorgen wordt toevertrouwd.'[25]
Siezen presenteerde zich in Vlaardingen tijdens een speciale raadsvergadering op 7 mei 1938, een koude en sombere dag. Hij werd onder anderen vergezeld door zijn vrouw, zijn moeder en zijn kinderen met partners. Even na het middaguur werd het gezelschap Siezen opgewacht door een delegatie van de Vlaardingse raad bij het elektrische gemaal bij Vijfsluizen. Er werden tijdens de bijzondere raadsvergadering wijze woorden gesproken. Locoburgemeester Arend van Rijn voerde als eerste het woord: '(...) een bewijs dat hoogere autoriteiten u geschikt en bekwaam achten voor deze taak. Aan die bekwaamheden twijfel ik niet en in onze stad zult u gelegenheid genoeg vinden die bekwaamheden te ontwikkelen.'[26] Ook Van Rijn appelleerde bij het omhangen van de keten aan de gevorderde leeftijd van Siezen: 'Ik kan u niet toewenschen burgemeester, dat dit teeken uwer waardigheid zeer vele jaren in uwe handen moge berusten. (...) Maar dat behoeft ook niet en is trouwens niet altijd noodig. De waarde van iemands arbeid

De (schoon)kinderen van Siezen, bij Vijfsluizen wachtend op de intocht van de nieuwe burgemeester.

Siezen in de tijd dat hij burgemeester van Vlaardingen werd. Ca. 1937.

De installatie tot burgemeester. Van links naar rechts: loco-burgemeester Arend van Rijn (?), Siezen, mevrouw Siezen, Truus, Adri en Joop.

is niet altijd evenredig aan de langdurigheid daarvan.'[27] Hij citeerde vervolgens Nicolaas Beets: 'Het haar mag wel wat grijs zijn, het voorhoofd niet zoo glad, maar als het hart nog jong is hoe weinig hindert dat.'[28] In zijn dankwoord sprak Siezen onder andere: 'Mijn begin zal zijn vragen, veel vragen, zien, veel zien, hooren, veel hooren; kortom ik begin met mezelf in te stellen en af te richten.'[29] Hij zegde toe speciale aandacht te gaan schenken aan werk voor elke Vlaardinger, city marketing avant la lettre ('Hoe kunnen wij de prachtige ligging van

Vlaardingen, tot nu toe de derde havenplaats van Nederland, aan den Waterweg, het best ten nutte maken voor de welvaart van de gemeente?'[30]) en Vlaardingen als aantrekkelijke woonplaats. 'Allen te saam dus gewerkt aan dit schoone doel, Vlaardingen te maken tot een stad, die met eere haar plaats inneemt in de rij van steden "met de harde werkers" aan den ouden Rijnmond.'[31] En hij legde tot slot uit, waarom hij zijn initialen altijd een plek gaf in zijn handtekening: 'Welnu, zoo hebben mijn initialen voor mij altijd een schoone beteekenis, namelijk **M**et **C**hristus **S**terk, dit blijve in Vlaardingen mijn kracht en strekke velen ten zegen.'[32]
Fractievoorzitter van de S.D.A.P. Teun de Bruijn koppelde het donkere weer op de dag van Siezens aantreden aan 'de somberheid der lasten welke onze gemeente drukken en waardoor het zonlicht wordt tegengehouden.'[33] De reactie van Siezen was duidelijk: hij vond zichzelf geen vechter, maar als er gevochten moest worden, dan zou hij het ook doen.

Siezen met links zijn moeder, in het midden zijn vrouw en op de achtergrond enige van zijn kinderen op het bordes van het Stadhuis na zijn installatie. (Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Na afloop van de raadsvergadering nam Siezen het defilé van maar liefst 36 plaatselijke verenigingen af. Vanaf het bordes sprak hij enige woorden tot de bevolking: 'Burgers, burgeressen, jongens en meisjes, ik moet jullie een geheim verklappen. Jullie hebt in een paar oogenblikken mijn hart gestolen.'[34]
's Avonds was er voor Vlaardingse burgers gelegenheid om persoonlijk met de nieuwe burgemeester kennis te maken. En daarvan werd druk gebruik gemaakt. Schoondochter Adri beschreef een serenade van het orkest van Havenbedrijf Vlaardingen-Oost als volgt: 'De muziek gaf een serenade en welke nummers! Ze begonnen met "Jamboree" en eindigden met de potpourri: En dat we toffe jongens zijn en Hoeperdepoep zat op de stoep. In no time was heel de Vlaardingsche burgerij aan 't hossen. En dat kunnen ze daar! Nee maar, wat is het daar een vrolijke boel. (...) De mensen in Vlaardingen zijn erg aardig. Voor zover we er na zo'n dag over kunnen oordelen. Ze zijn reuze spontaan en hartelijk, heel iets anders dan in Hillegersberg.'[35]
Al eind mei trad Siezen voor het voetlicht, toen hij optrad als bemiddelaar in het al maanden durende loonconflict in de haringvisserij, waarbij vissers massaal in staking gingen. Hij slaagde in zijn poging en dat was een goede eerste beurt.

Burgemeester in oorlogstijd: schipperen, meevaren, laveren, bakzeil halen, dobberen en de boot afhouden[36]
Het burgemeesterschap in oorlogstijd was geen sinecure: 'Het was voortdurend zoeken naar het midden, tussen het bieden van verzet of het mogelijk maken daarvan en het in stand houden van een werkbare situatie met de Duitsers.'[37] Dat zei jhr. mr. Maurits van Karnebeek in 1985. Gedurende enkele oorlogsjaren was hij burgemeester van Zwolle. Burgemeesters in oorlogstijd moesten vaak tegen wil en dank kiezen voor het minst slechte. Vaak legde de Duitse bezetter een burgemeester allerlei maatregelen op, die dan gepubliceerd werden en ondertekend door de burgervader. Zo'n ondertekening suggereerde, dat de burgemeester ten volle achter deze publicatie stond. Anderzijds probeerden de meeste burgemeesters dingen te doen, die voordelig waren of dingen te voorkomen, die nadelig zouden zijn voor de burgerbevolking. Dat laveren bezorgde de burgemeesters schier onmogelijke spagaten. Velen van hen probeerden het vertrouwen van de bezetter te winnen. Zo hoopten ze te bewerkstelligen dat de plaatselijke bevolking met respect behandeld zou worden. Sommige burgemeesters zochten daarmee de randen van het betamelijke op. Er zijn bijvoorbeeld burgemeesters geweest die – via meebuigende ambtenaren – de Duitsers toelieten het bevolkings-

Het pand Schiedamseweg 131 (links), het woonhuis van de familie Siezen. (Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

register in te zien, om Joodse medeburgers op te sporen. Men kon beter geen ruzie krijgen met de Duitse bezetter.
Naarmate de bezetting langer duurde, werden de Duitse maatregelen strenger en scherper. De burgemeester werd zo steeds meer in de contre-coeur meewerkende hoek gedrukt. Dat kon op een bepaald moment fout gaan. De meeste burgemeesters bleven lange tijd aan, om te voorkomen dat een NSB-burgemeester het gemeentebestuur zou overnemen, maar er kwam vaak een moment dat het samenwerken dreigde over te gaan in collaboratie. Zo werd burgemeesters (en hun ambtenaren) op een bepaald moment opgedragen om aan de bezetter lijsten van mannelijke bewoners over te dragen, die gebruikt werden om mannen op te roepen voor tewerkstelling in Duitsland. Op zo'n moment wisten veel burgemeesters dat ze het samenwerken met de Duitse bezetter onderschat hadden. Deze onderschatting zorgde ervoor dat de positie van een niet-NSB-burgemeester onhoudbaar werd. Toch slaagden 500 burgemeesters erin de oorlog in het ambt 'te overleven'. Zo'n 350 ambtgenoten vertrokken uiteindelijk en werden vervangen door een NSB'er. Siezen hield het betrekkelijk lang uit: hij vertrok op 6 mei 1943. Zijn Vlaardingse voorganger Van Walsum stapte al in het eerste oorlogsjaar op als burgemeester van Zwolle.

Vertrek van zoon Jan naar Canada eind jaren dertig. Van links naar rechts Adri, mevrouw Siezen, Mien, Siezen en Joop.

Hoe deed Siezen het?
Op 21 juni 1939 waren er gemeenteraadsverkiezingen, waarna op 5 september de nieuwe gemeenteraad werd geïnstalleerd; dat was vier dagen na de Duitse inval in Polen, het begin van de Tweede Wereldoorlog. Volgens de notulen van de raadsvergadering ging Siezen hierop in: 'De Voorzitter zegt, dat de nieuwe raad wel onder uiterst moeilijke omstandigheden de plaats van den ouden inneemt. Hoopte spreker de vorige week nog dat het vredesvliegschip behouden den beganen grond zou bereiken, wij weten nu dat het te pletter is geslagen. (...) Hoe groot echter de rampen, welke over ons komen, ook mogen zijn, welke offers van goed en bloed ook zullen worden gevorderd, één troost is er – afdoende –: God regeert. Als één man staat zij (= *de natie*) om den troon van Oranje. (...) En moge het volk van Nederland het David nazeggen: "Laat ons toch in de hand des Heeren vallen, want Zijne barmhartigheden zijn vele".'[38]
In de raadsvergadering van 29 januari 1940 zei de burgemeester in zijn nieuwjaarsrede: 'De eenige zekerheid welke wij menschelijkerwijs gesproken hebben is: dat alles onzeker is. (...) Ik mag nog wijzen op de donkere tijden die ons land zoo menigmaal heeft meegemaakt en de bestierende hand Gods, die uit al die ellende heeft uitgeleid. Dit is de meest volkomen zekerheid(...).'[39]

Brief d.d. 25-11-1940: 'Aan het Personeel van Gemeentewerken. In opdracht van den heer Burgemeester draag ik U op: 1e U ten aanzien van alle Duitsche autoriteiten enz. zoo voorkomend mogelijk te gedragen en hen steeds bereidwillig te woord te staan; 2e U van gesprekken over politieke aangelegenheden en verhoudingen, zowel onderling als tegenover het publiek, te onthouden. DE DIRECTEUR VAN GEMEENTEWERKEN, J.J. Kolpa.'

Op 10 mei 1940, 's morgens om 4.10 uur, meldde de uitkijkpost op de toren aan de radioluisterpost van de Luchtbeschermingsdienst, 'dat verscheidene Duitsche vliegtuigen boven Vlaardingen op groote hoogte door de Ned. Jachtvliegtuigen werden beschoten'[40]. De oorlog was begonnen. Al snel na dit eerste alarm was burgemeester Siezen aanwezig in de commandopost om het verloop der vijandigheden te volgen. De commandopost werd die dag al, waarschijnlijk vanwege ontstaan ruimtegebrek, verplaatst van de Schoolstraat 8 naar de Waalstraat. Siezen bleef de vier oorlogsdagen paraat, maar ook na het bekend worden van de capitulatie, op 14 mei, bleef hij vooralsnog op zijn post op het stadhuis 'om af te wachten wat er dien nacht verder zou gebeuren'[41]. Pas laat in de avond ging hij naar huis. Gedurende de eerste weken sprak Siezen regelmatig via de radiocentrale tot

Voorzitter van het Armenbestuur. Zittend van links naar rechts: F.D.J. van der Knaap, A. Vermeulen, J. Buis, M.C. Siezen, C.M. de Jongh, W. Graafland en A. van der Valk. Staand van links naar rechts: mr. E.P. Goldschmidt, W.P. Droog, J. Vermeulen en C. van Selm.
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

de bevolking. 'De eene keer een bemoedigend woord, de volgende keer een goede raad, weer een volgende keer bleek een bestraffing noodzakelijk', aldus een van zijn ambtenaren.[42] Loyaliteit aan de nieuwe machthebbers en het handhaven van de openbare orde waren leidraad voor het handelen van Siezen. In zijn kielzog gold dat ook voor zijn ambtenaren en de politie. En dat veroorzaakte soms scheve ogen bij de bevolking, zoals we later in dit verhaal zullen zien. Maar goed, na de meidagen leek het leven weer zijn gangetje te gaan, al was het onder een andere machthebber. Die machthebber liet zich als groepjes militairen steeds meer zien in de stad en al kort na de bezetting vestigde zich in het centrum van Vlaardingen een Ortskommandantur. De eerste dagen na 10 mei hield Siezen zich bezig met het afgeven van doorlaat- en legitimatiebewijzen.

Siezen sprak de gemeenteraad toe op 21 juni 1940:

'In deze eerste vergadering van uwen raad, na het uur, waarin de rouw over ons Vaderland is gekomen, wil ik in uw midden eerbiedig gedenken de mannen, die hun leven hebben gelaten in den strijd voor onze onafhankelijkheid. Ook in Vlaardingen zijn er, die hun echtgenoot, hun vader of hun zoon hebben moeten afstaan. Vanaf deze plaats spreek ik een woord van hartelijk medeleven met de door de getroffenen nagelaten verwanten. Met smart denk ik ook aan onze geeerbiedigde Landsvrouw, die ons meer dan 40 jaren met grote liefde en wijsheid heeft geregeerd, alsmede aan onze stadgenooten, die thans ver van vriend en maagschap in de verstrooiing zijn. Er is bij veel, wat tot droefheid stemt, reden tot dank. Bij alle dreiging bleef Vlaardingen als stad gespaard voor verwoesting en kon zelfs nog vluchtelingen uit andere, zwaar getroffen plaatsen opnemen. In dit verband moet dankbaar erkend worden de goede burgerzin, welke zich in de uren der beproeving heeft geuit. Nooit werd een vergeefsch beroep gedaan op de offervaardigheid, op het verleenen van persoonlijke hulp, of, en ik denk in het bijzonder aan hen, die bij den luchtbeschermingsdienst zijn ingedeeld, op het vervullen van den plicht om de posten te bezetten, ook al was daaraan een gevaar voor eigen leven verbonden. Wij staan thans voor een nieuwen tijd, voor nieuwe verhoudingen, welke aan ons allen, stadsbestuur zoowel als burgerij, nieuwe eischen stellen. Allereerst den eisch, dat wij de nieuwe gegeven verordeningen eerbiedigen

Siezen bij de begrafenis van de omgekomen bemanning van een loodsboot in mei 1940. (Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

en naleven. Dan, dat wij onszelf opleggen zelfbeheersing, dat vanzelf leidt tot soberheid in het gebruik van het woord. En tenslotte zullen wij met waardigheid en fierheid onze plicht moeten doen, zoodat de regering, die in deze nieuwe omstandigheden over ons is gesteld, zal moeten erkennen, dat het in ons gesteld vertrouwen niet misplaatst is. Ik heb gezegd.'[43] Burgemeester Siezen had gezegd. Uit deze woorden bleek berusting (hoewel hij 'onze landvrouw' nog niet was vergeten) en – bijna – aanvaarding van 'de nieuwe tijd' en 'God zal ons leiden'.

Siezen was er in het begin van de bezetting van overtuigd, dat hij – door geven en nemen – zowel de Duitse machthebbers als de bevolking van de stad kon dienen. Siezen behoorde dus ook tot de bevolkingsgroep, die zich overgaf aan degenen die het gezag hadden. 'Als van God gegeven' accepteerde hij de bezetting, wel in afwachting van 'nieuwe tijden'. Dat deze situatie van invloed is geweest op zijn strijdvaardigheid om tegen de bezetter op te staan of – wat uiteindelijk niet onverstandig zou zijn geweest – om er (eerder) de brui aan te geven, lijkt onomstotelijk. Siezen handelde in ieder geval pragmatisch in zijn omgang met de Duitsers om erger te voorkomen. Hij wist zich daarbij ook gesteund door een loyaal ambtenarenkorps hoewel niet alle ambtenaren altijd loyaal waren aan hem. Gemeentesecretaris Eduard van Beek nam en kreeg van Siezen de ruimte om zijn eigen ambities waar te maken. De Duitsers hadden bij hem een goede ingang en zij hadden er baat bij dat de hoogste ambtenaar hierdoor beïnvloedbaar was. Eén van de lagere ambtenaren, Jacob Dubbeldam, sprak zeer goed Duits en werd dus al gauw de contactpersoon tussen het stadhuis en de Duitse bezetter. Ook Dubbeldam kreeg en nam de ruimte om zaken te doen met de Duitsers. Hij schopte het uiteindelijk tot 'Chef van de Afdeeling Verrichtingen t.b.v. de Duitsche Weermacht'[44]. In maart 1942 voelde hij zich goed genoeg om een tevergeefse gooi naar het burgemeesterschap van Oegstgeest te doen.[45] Klaas Kornaat schrijft, dat Siezen zich nauwelijks bezighield met de Duitsers en dat werk grotendeels overliet aan Van Beek en Dubbeldam.[46] Het lijkt er dus op, dat Siezen met deze werkwijze schone(re) handen behield.

> De burgemeester in een briefje aan een inwoner:
> 'Vlaardingen, 21 november 1939.
> Hierbij dank ik U zeer voor de toezending van Uw gedicht "Het Hollandsche Vredeslied". Ik ben incompetent ten opzichte van poeziebeoordeeling, maar ten duidelijkste spreekt uit Uw ontboezeming Uw liefde tot ons vaderland en Uw Godsvertrouwen. De burgemeester van Vlaardingen'.[47]

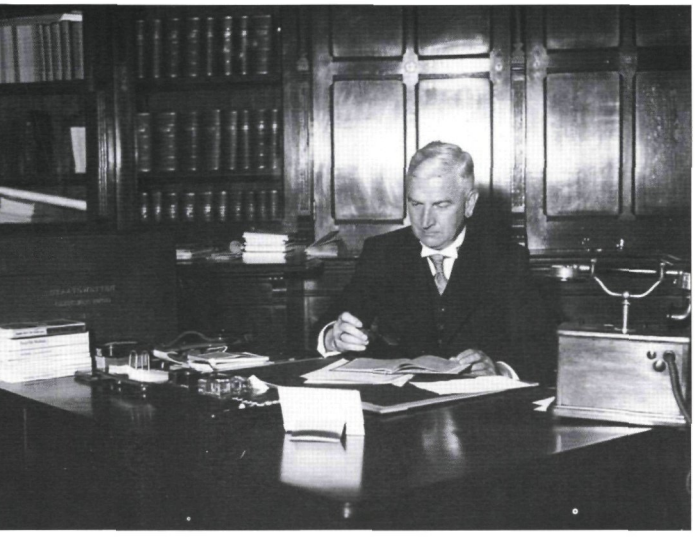
Waar Siezen zich wel mee bemoeide was het fenomeen Winterhulp Nederland (WHN). De Stichting Winterhulp Nederland was een nationaalsocialistische organisatie die tijdens de oorlog alle maatschappelijke hulpverlening van de kant van de overheid, kerkelijke en particuliere organisaties, moest gaan overnemen. Rijkscommissaris Arthur Seyss-Inquart richtte in oktober 1940 de Winterhulp op. Het was de bedoeling dat iedereen die in behoeftige omstandigheden verkeerde, voorzien zou worden van voedsel, kleding en dergelijke. Alle burgemeesters van Nederland werden 'plaatselijk directeur' van deze Winterhulp en Siezen dus ook. Aanvankelijk leek weinig mis te zijn met WHN. Immers, het was de enige liefdadigheidsorganisatie van omvang in het bezette Nederland.

In 1940 reclame voor de Winterhulpcollecte boven de Hoogstraat. (Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Op 11 november riep Siezen vrijwilligers op voor het houden van een collecte om de benodigde goederen te kunnen verschaffen.[48] De inkomsten van de organisatie kwamen uit loterijen, de verkoop van speldjes en – het belangrijkste – giften van bedrijven en inhouding van loon van werknemers in het bedrijfsleven en bij de overheid. Siezen was erg actief voor de Winterhulp, actiever dan veel van zijn collega's, lijkt het wel. Hij spoorde bedrijven aan om gul te geven voor de arme medemens en het gerucht ging, dat hij zijn ambtenaren opgedragen had een deel van hun loon in te leveren. Maar de WHN was en bleef wel een instelling, die gedragen werd door de Duitse bezetter en door NSB'ers. De naam was ook rechtstreeks overgenomen uit het Duits: die Winterhilfe. NSB-voorman Meinoud Rost van Tonningen was bijvoorbeeld lid van het erecomité van de Winterhulp en directeur C. Piek was eveneens overtuigd pro-Duits. Velen in Nederland voelden zich dan ook niet geroepen om de Winterhulp te steunen: 'nog geen knoop van mijn gulp voor de Winterhulp' en 'geen piek voor Piek' waren veelgehoorde slogans. Zelf doneerden Siezen en gemeente-

secretaris Van Beek regelmatig aan de Winterhulp.[49] De gemeenteontvanger beheerde de kas.[50] Aan de andere kant liet Siezen, inmiddels sinds december 1940 'plaatselijk directeur van de Afdeeling Vlaardingen W.H.N.'[51], eind januari 1941 weten, dat geld geven niet verplicht was, dit om het wantrouwen tegen de Winterhulp weg te nemen.[52] In 1941 bracht de Winterhulp in Vlaardingen veel op, vooral vanuit het bedrijfsleven en de aangeschreven artsen, makelaars en apothekers. De activiteiten van de burgemeester ('Moge dit een aansporing zijn voor vele welgestelde ingezetenen om (...) een (...) gave voor dit mooie doel beschikbaar te stellen'[53]) zullen daar

Siezen achter zijn vooroorlogse bureau in het Stadhuis.
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

zeker van invloed op zijn geweest. Men zou zich kunnen afvragen of dit verstandig was van Siezen. Hij had deze door de bezetter ingestelde instelling ook passief kunnen negeren in plaats van actief te promoten. Immers, de Winterhulp was een organisatie die uitging van de nationaalsocialistische rassenleer, wat betekende dat alleen 'genetisch gezonde' mensen op ondersteuning konden rekenen. Mindervaliden bijvoorbeeld kwamen niet in aanmerking.
Siezen zou er na de bezetting dan ook danig mee geconfronteerd worden. Eind 1941 trad hij af als directeur. Naar het waarom van zijn aftreden is het gissen; wellicht werd het hem toch te heet onder de voeten. Hij constateerde ongetwijfeld dat er toch nare kanten aan de WHN zaten.
Intussen had Siezen in een krantenbericht een pleidooi gehouden om zich aan te sluiten bij de Nederlandsche Volksdienst (NVD), een op initiatief van de Duitse bezetter opgerichte instelling die beoogde de noden van iedereen die het nodig had te lenigen. De NVD had niet veel succes in Nederland, want pogingen om samen te werken met de burgerlijke en kerkelijke armenzorg en met de kruisverenigingen mislukten. Al snel bleek het zo te zijn, dat Joden, gehandicapten en bejaarden uitgesloten werden van bijstand. Het is onduidelijk of Siezen dat wist, toen hij de krantenbijdrage schreef. Ook dit werd hem na de bezetting nog lang nagedragen. Of hij van het dubieuze gedachtegoed wist of niet: hij had reclame gemaakt voor deze naziorganisatie.[54]
Vóór Siezen pleitte, dat de NVD en WHN weliswaar 'Duitse' organisaties waren (met veel NSB'ers), maar wel feitelijk de enig toegestane liefdadigheidsinstanties, conform het Duitse beleid aan het begin van de oorlog om de Nederlandse bevolking (uiteraard met uitzondering van de Joodse bevolking) te vriend te houden.

Niet handig

De bezetter eiste van Siezen steeds meer van zijn loyaliteit. Hem werd opgedragen om overal in de stad mededelingen (proclamaties) van de Duitsers op te hangen. Naar aanleiding van een schrijven van de waarnemend inspecteur voor de Bescherming van de Bevolking tegen Luchtaanvallen om Joden en Duits-vijandige figuren te ontslaan uit de Luchtbeschermingsdienst, schreef Siezen aan de plaatselijke Luchtbeschermingsdienst het verzoek 'aan den inhoud van dat schrijven onmiddellijk gevolg te geven'[55]. Dat 'onmiddellijk' lijkt niet handig. Hij had dat woordje ook gewoon weg kunnen laten. Op 12 juli 1940 riep de burgemeester de bevolking dringend op zich tegenover de Duitse bezetter correct te gedragen. Maatregelen tegen de beledigende en voor de bezetter dus incorrecte houding die sommige Vlaardingers aannamen, zouden de gehele bevolking kunnen treffen. Naar aanleiding van een publicatie van de rijkscommissaris betreffende het verbod op demonstraties ter gelegenheid van 'gedenkdagen van leden van het Huis van Oranje' van 1 augustus 1940 liet Siezen zijn burgers weten: 'De Burgemeester maant tot stipte naleving (...) aan, ten einde de goede verstandhouding tusschen de Nederlandsche bevolking en de Duitsche bezettingsautoriteiten in stand te houden.'[56] Waarom voegde Siezen nu het woord 'stipt' toe? Ook dat was niet handig. In dit geval had hij dat extra woordje weg kunnen en moeten laten. Jacques Presser noemde deze woorden in zijn boek *'Ondergang'* 'bijwoordelijke bepalingen van angst'[57].
Op 13 september daaraanvolgend verscheen een proclamatie, waarin duizend gulden beloning werd aangeboden voor het oplossen van sabotagedaden (door de Geuzenverzetsgroep, maar dat wist de gemiddelde Vlaardingse burger toen nog niet). Deze proclamatie werd gepubliceerd in verband met het feit dat voor de zevende keer telefoondraden waren doorgesneden. De Duitsers dreigden de burgemeester dat bij herhaling een boete van f 50.000 aan de gemeente zou worden opgelegd en – belangrijker – dat drie vooraanstaande Vlaardingers in gijzeling genomen zouden worden. Dit dreigement kreeg Siezen te horen tijdens een bezoek van Dr. Gaykow, Oberkriegsgerichtsrat beim Wehrmachtsbefehlshaber (officier bij de Duitse krijgsraad) General Christiansen[58].

Siezen zou zelf wellicht bij die drie kunnen horen. Er werd dus hoog ingezet door de Duitse bezetter. Het hoofd van de Luchtbeschermingsdienst Theo Werner had alle begrip voor het handelen van Siezen: 'De Burgemeester, die hier in het belang van zijn gemeente op de bres stond (...). Hier past een woord van dank aan den Edelachtbaren Heer Burgemeester M.C. Siezen, die er in slaagde dit kwaad, dat over de gemeente hangende was met tact en wijsheid af te wentelen.'[59]
Hoe dan ook: deze proclamatie werd Siezen na de bevrijding zwaar nagedragen. Wat moet een burger van Vlaardingen denken van een zeer bedreigende proclamatie, ondertekend door 'De Burgemeester van Vlaardingen, M.C. Siezen'? En na de bevrijding hadden weinigen wat met 'kon Siezen anders?'. Met name deze uitingen gaven Siezen langzamerhand de kleur van een in ieder geval niet Duits-*on*vriendelijke bestuurder. Of hij dat zelf ook zo voelde en of dit zo was, valt te bezien. Het was inderdaad schipperen, maar wel met kwalijke krachten in zijn omgeving.
Siezen was integer. Dat blijkt uit het feit dat hij in 1941 een bewijs van vrij vervoer van de RET weigerde, omdat 'ik steeds het standpunt heb ingenomen geen voorrechten van wien ook te aanvaarden, wanneer dit in verband met mijn ambt kan worden gebracht'[60].
Siezen was daarnaast zeer plichtsgetrouw. Wanneer het niet echt noodzakelijk was, verliet hij Vlaardingen niet. Zelfs na de geboorte van zijn eerste kleinkind, Harmen, op 26 december 1940 durfde hij de stad niet te verlaten, om naar Dreischor te reizen.[61] Hij zou het zichzelf niet vergeven als hij weg was, terwijl er in Vlaardingen wat loos was.

Het bestuur van de Nederlandsche Vereeniging E.H.B.O., afdeling Vlaardingen. (Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Op 14 oktober van het eerste oorlogsjaar moest Siezen zijn personeel vertellen dat het een niet-Joodverklaring moest ondertekenen. Hij schreef in zijn oproep, dat hij dit moest doen in opdracht van de secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken, Karel Frederiks. Op 10 januari 1941 vestigde Siezen de aandacht op het feit dat alle mannelijke ingezetenen die tussen 18 en 23 jaar waren, zich konden aanmelden voor vrijwillige dienstneming bij de Nederlandsche Arbeidsdienst, de Arbeitseinsatz.[62]

'Den Heer Hoofd Luchtbeschermingsdienst VLAARDINGEN
Vlaardingen, 25 October 1940.
Wij verzoeken u ons per omgaande mede te deelen of door uw geheele personeel de verklaringen inzake Joodsche geloofsgemeenschap bij u zijn ingeleverd en hoeveel van deze verklaringen zich onder uwe berusting bevinden.
Burgemeester en wethouders van Vlaardingen, (w.g.) M.C. Siezen. De secretaris (w.g.) E.K. van Beek.'[63]

In de laatste raadsvergadering van 1940, op 30 december, stond Siezen aan het slot stil bij 'een jaar, waarin zooveel over ons heen is gegaan. Het zou op dit oogenblik zeker een gepaste gelegenheid zijn om uit te zeggen wat in onze harten leeft, zoowel als in dat der gemeentenaren. Spreker meent in de gegeven omstandigheden daarvan te moeten afzien. Sprekers hart gaat echter met groote bewogenheid uit naar hen, die morgen op oudejaarsdag, bij de in 1940 in hun woning voor altijd leeg geworden plaats zullen staan. Met medegevoel wil spreker dit hier even gedenken. Tenslotte wenscht spreker den raad voor 1941 hetzelfde godsvertrouwen toe als in 1940 zijn deel was.'[64] De raadsoudste sprak richting Siezen dank uit voor de manier, waarop hij Vlaardingen dat jaar had bestuurd. Hij was volgens hem 'als een goeden burgervader in ons midden'[65].
Tijdens de eerste raadsvergadering in 1941 hield Siezen geen nieuwjaarsrede. Wel dankte hij eenieder voor de nieuwjaarswensen en onderstreepte hij nadrukkelijk de moeilijke positie van de wethouders, waarna hij enige zorgvuldig gekozen woorden uitte: '(...) de burgerij blijve, hoe hoog de golven ook nog mogen gaan, aaneengesloten en vastberaden achter hen, die aan het roer staan, wachten

op den tijd, waarin weer in vrede opgebouwd kan worden, wat nu ter neer ligt, een tijd welke zeker komt, zoo goed als nu weer licht bezig is het donker te verdrijven.'[66] Over deze woorden had Siezen ongetwijfeld lang nagedacht. Hier zag men hem schipperen en laveren.
Penibeler was het feit, dat Siezens naam op 14 februari 1941 wederom onder een proclamatie verscheen, deze keer een die handelde over de verplichte aanmelding van personen, 'die geheel of gedeeltelijk van Joodschen bloede zijn en hun verblijf hebben in het bezette Nederlandsche gebied'[67]. Het moge duidelijk zijn wat er met die informatie later is gedaan. Ook hierbij zal de gemiddelde inwoner van Vlaardingen zich niet de vraag hebben gesteld of Siezen dit wilde of niet: zijn naam stond er onder.
In de raadsvergadering van 29 juli 1941 memoreerde de burgemeester dat dit de laatste vergadering van de raad in deze samenstelling zou zijn vanwege de al lang voorziene annexatie van Vlaardinger-Ambacht per 1 augustus 1941. Niemand bevroedde toen dat deze 'nieuwe' raad nog maar één keer bijeen zou komen.

Schoonzus Truus over de annexatie van Vlaardinger-Ambacht:
'Sleeuwijk 1 augustus '41. Beste Meindert, Dan zal ik maar eens beginnen met je te feliciteren. 't Is geen kleinigheid zóóveel schaapjes onder je hoede! En als je nu nog f 1000 meer tractement krijgt is alles voor elkaar.'[68]

Alleen verder
Op last van de bezetter werd de gemeenteraad per 1 september 1941 opgeheven. Ook kwam er een einde aan de functie van de wethouders. De burgemeester kreeg alle bevoegdheden. De oude politiek was nu echt uitgeteld.
De laatste raadsvergadering vond plaats op 28 augustus 1941. De sfeer zal gespannen en ongewoon zijn geweest, hetgeen overigens niet blijkt uit de – zoals altijd – zakelijk opgestelde notulen van deze vergadering. Een van de ingekomen stukken was een schrijven van het college, 'houdende mededeling, dat de benoemde leden van den nieuwen raad dezer gemeente door gedeputeerde staten zijn toegelaten'[69]. Deze mededeling moet voor velen wrang geklonken hebben. Deze nieuwe leden moesten aanhoren dat hun raadslidmaatschap meteen weer afgelopen was. Pas na het laatste agendapunt nam Siezen het woord. 'Wij beleven heden een bijzondere, een historische gebeurtenis. (...) Waar ik zelf mede bij deze regeling betrokken ben, kan ik u de verzekering geven, dat ik, zoolang ik daartoe in de gelegenheid ben, zal trachten het beste wat maar mogelijk is voor onze gemeente en onze stadgenooten te bereiken. (...) En dan, u hebt het mij niet moeilijk gemaakt. Mocht ik in dien tijd iemand door mijn voortvarendheid hebben gekrenkt, dan wilt u mij wel verontschuldigen.' Doelde hij hier op zijn houding en werkzaamheden in relatie met de bezetting? Hij vervolgde: 'Ik heb u nooit in uw rechten willen beknotten, had echter steeds voor oogen dat de "standing" van den raad meer was gediend door "veel zeggen in weinig woorden" dan door het omgekeerde. Persoonlijk dank ik u recht hartelijk voor uw welwillendheid jegens mij; ik zal de ruim drie jaren, dat ik met u mocht samenwerken niet licht vergeten. Het ga u allen in alles wel. (...) Laten wij thans uit elkaar gaan, gedachtig aan het "de Heer regeert". Hij zal het op Zijn tijd zoo maken, dat ieder zich daarover verwonderen moet.'[70] De raad sprak zijn voorzitter Siezen toe bij monde van de heer M. de Heer, nestor van de raad: 'Wij spreken den wensch uit, dat het u gegeven mag zijn, nog veel ten goede van de gemeente te kunnen doen, en Vlaardingen spoedig uit den druk opgeheven opnieuw in bloei mag toenemen'.[71] De hele vergadering, met 25 agendapunten, duurde precies 25 minuten.
De burgemeester nam vervolgens een weekje vakantie: '(...) niet veel uitvoeren. En lekker thuis blijven, biljarten, bridgen, koolplantjes zetten enz. En gisteren ben ik aan het opruimen geweest.'[72]
In diezelfde periode zinspeelde Siezen in een brief aan zijn zoon en schoondochter op het feit, dat hij wellicht binnenkort wel wat langer op vakantie zou kunnen. Hij constateerde dat van een club van negen burgemeesters op dat moment nog maar drie werkelijk in dienst waren. Hij was één van die drie. 'Dat "verloop" is in dezen tijd, nu alles moet omgeschakeld worden naar de nieuwe orde, begrijpelijk. 't Tempo alleen wordt nu wat vlugger. Wie nu?'[73] Ook merkte hij veranderingen op in zijn directe omgeving. Met enig cynisme beschreef hij de Duitsvriendelijke politiecommissaris: 'Ik ben nu zoo gelukkig, dat ik een Commissaris van Politie heb, ook al van het nieuwe sop doortrokken. Om der wille van de smeer,.... om het principe – laat naar je kijken, ze weten amper waar 't om draait.' En wat bedoelde Siezen in diezelfde brief met de mededeling '16½ £ stond in de krant. Sjonge, sjonge, wat een vetzak.'[74]? Mogelijk verwees Siezen hier naar Hermann Göring?
In april 1942 kreeg hij een waarschuwende brief van Franciscus van Bilsen, een ontslagen Vlaardingse politieman, die later door het verzet geëxecuteerd werd: 'Men loert op U om U te elimineeren, Zelfs heeren uit H'berg (ambtenaren), nu leden van de N.S.B., halen feiten naar voren (U begrijpt wat ik bedoel) uit Uw Wethoudersperiode aldaar. Burgemeester wees op Uw hoede.' De brief eindigt met 'Leve de Koningin!'[75] Wat die feiten in Hillegersberg waren, wordt uit de brief niet duidelijk. Later bleek dat Van Bilsen zich enerzijds voordeed als lid van het verzet, terwijl hij ook verdacht werd van samenwerking met de Duitsers. Het is niet duidelijk wat Siezen met zoiets deed. Ondanks deze waarschuwende brief had hij de man ontslagen. Had hij een vermeende dubbelrol van Van Bilsen door? Dat is niet waarschijnlijk. Pas na de oorlog bleek Van Bilsen een vaderlandslievend man te zijn geweest; hij stond aan de goede kant. Zijn executie was niet terecht.

Siezen schrijft een brief aan zijn zoon Joop en diens gezin: 'Vl. 20 Febr. 1942. Beste menschen, Het is nu mijn beurt om in het koor mee te zingen. Ik zal trachten dit niet in mineur te doen hoewel de laatste weken hiertoe wel aanleiding gaven. Die koude, die bevroren waterleidingen met al de zorgen daaraan verbonden, die troostelooze (...) dagen zonder eenige afwisseling (geen pooltochten, geen arresleetochten, geen stap zelfs buiten de deur), die moeiten om met taptemelk nog iets behoorlijks klaar te maken, die verdrietelijkheden der huisvrouw met leveranciers die niet op komen dagen vanwege transportmoeilijkheden en dan juist bellen als moeder haar zoo noodige siesta neemt, die naargeestige berichten over Singapore, Palembang (...). Alles bij elkaar genomen zou het je maar naar beneden trekken, als er geen zon zoo nu en dan om het hoekje kwam kijken, als er geene dingen waren om je over te verblijden, als daar zijn de stappende dreumes langs Dreischors wegen (...), als daar niet was de wetenschap, dat er zooveel menschen er veel erger aan toe zijn en onze moeiten en zorgen daarbij vergeleken maar kinderspel zijn, als – genoeg. Ik kan gerust in majeur zingen om jelui te zeggen dat het hier best gaat.'[76]

Vanaf mei 1942 werden honderden Nederlanders in gijzeling genomen, als een soort 'wisselgeld' voor de door Duitsers vermeende complotten tegen hen. Zij stonden met hun leven borg. De meesten van hen gingen naar het Brabantse Sint-Michielsgestel. Al in januari 1941 had Siezen belangrijke aanwijzingen, dat er iets op handen was. Hij moest aan 'hoogere bestuursinstanties' de namen doorgeven van hen, die leidende ambten of functies bekleedden. Daartoe belegde hij een bijeenkomst met de notabelen van de stad.[77] Op 27 juli 1942 bleek dat de volgende Vlaardingers weg moesten: J. Buis, koopman/wethouder; G.D. Birnie, arts; J. van der Gaag, ambtenaar; W.J.H. Hubeek, remonstrants predikant; A. Hoogerwerf, bedrijfsleider; C.H. de Jong, secretaris; J.J. Kolpa, directeur Gemeentewerken; Van der Plas, fabrikant; en Th. Werner, hoofd Luchtbeschermingsdienst. 'Wat een vreugde'[78], schreef Siezen, toen in december Birnie, Buis en Werner weer thuis waren, maar na de oorlog had Siezen bij de Zuiveringscommissie toch veel te verantwoorden betreffende hoe een en ander in zijn werk was gegaan.
Een ander heikel punt was de tewerkstelling in Duitsland. Begin 1943 schreef de Vlaardingse commissaris van politie Jan Hendrik van de Wijngaart een memo aan de burgemeester. Hij wees op de verantwoordelijkheid van een goed burgemeester: 'Kan de plichtsgetrouwe Nederlandsche ambtenaar (burgemeester, secretaris) hieraan zijn medewerking verleenen? De uitzending op groote schaal van Nederlanders naar Duitschland dient zooals vriend en vijand weten tot instandhouding van het Duitsche Oorlogsapparaat. (...) dient U krachtig te protesteeren wanneer de bezettende macht handelingen

Siezen met kleinzoon Harmen in 1942 op de Schiedamseweg.

pleegt, die volkenrechtelijk niet geoorloofd zijn en U van medewerking daaraan te onthouden. U zult dus de vraag hebben te beantwoorden of dit geval thans aanwezig is. "Onderzoekt alle dingen en behoudt het goede".'[79] Een antwoord van Siezen is niet aangetroffen in de archieven. Wel werd Van de Wijngaart kort daarna op non actief gesteld. Waarom deed Van de Wijngaart dit? Wilde hij zijn straatje schoonvegen? Die mogelijkheid is aanwezig.
Op 1 mei 1943 ontving Siezen de felicitaties van pastoor Van der Sman van de Joannes de Dooperparochie ter gelegenheid van zijn eerste lustrum als burgemeester.[80] Het zou voorlopig Siezens laatste week zijn in dit ambt. Zijn vrouw schreef begin 1943: ''t Wordt voor Vader anders hoe langer hoe moeilijker'. Siezen werd namelijk aangesproken door een NSB'er, die vond dat hij al veel te lang burgemeester was, 'niets van den nieuwen tijd begreep; enfin, hij zou mij weleens handig helpen als ik weg wilde.'[81]
Siezen schreef in diezelfde tijd een brief aan secretaris-generaal Frederiks, dat hij veel maatregelen van de bezetter met grote tegenzin uitvoerde en aanzag, bijvoorbeeld 'het

willekeurig weghalen vanaf de straat of vanuit de huizen van weerloze onschuldige jongemannen of het afstaan van veel medewerkers van de gemeente voor tewerkstelling in Duitsland.[82] Begin 1943 was de rek eruit bij de burgemeester. Op 15 februari schreef hij de secretaris-generaal: '(...) dat de verantwoordelijkheid voor het vervullen van zijn gezagspositie door den burgemeester niet langer is te dragen, tenzij alsnog door de bezettende macht op de gewraakte maatregelen wordt teruggekomen en de rust onder de bevolking weer eenigszins terugkeert. Mocht dit niet het geval zijn en er zelfs nog erger dingen te wachten staan, dan zoudt U me zeer verplichten met mij de gelegenheid te geven mijn ambt neer te leggen.'[83] Zou dit dreigement voor de secretaris-generaal de opmaat zijn geweest om actie te ondernemen jegens Siezen?

Weggestuurd of weggegaan?

Op 18 april 1943 schreef ambtenaar Harry Degen aan zijn vriend Ab Heilema: 'Dan gaat het grote gerucht, dat onze burgemeester per 1 Mei aan de dijk gezet wordt. Hij schijnt het zelf rond gebazuind te hebben. Natuurlijk worden er in de volksmond ook al opvolgers genoemd. Heb ik goed geluisterd dan heeft mijnheer Ort, de tegenwoordige burgemeester van Maassluis en Rozenburg en ex-regeringscommissaris van eerstgenoemde gemeente de beste papieren.'[84] Dat had Siezen ook vernomen: 'Elken avond kijk je nu in de courant om je ontslag te zien staan.'[85]

Op 6 mei 1943 schreef de Sonderbeauftragter für die gesamten besetzten Niederländischen Gebiete (speciale vertegenwoordiger voor bezet Nederland) een brief, gericht aan Frederiks. De kern van de brief luidde: 'Auf Grund des §3 der Verordnung (...) über die Ausübung der Regierungsbefügnisse in den Niederlanden entlasse ich mit sofortiger Wirkung Herrn M.C. Siezen aus dem Amte als Bürgermeister in Vlaardingen.'[86] Ondertekend: Wimmer. Wimmer was Generalkommissar für Verwaltung und Justiz (commissaris-generaal voor bestuur en justitie). Siezen kreeg zijn ontslag aangezegd vanwege 'verwaltungsrechtliche Maßnahmen'[87] ofwel bestuursrechtelijke maatregelen. Welke dat waren, zullen we zo zien.

Een dag later viel er weer een brief bij Frederiks op zijn mat. Deze keer was de afzender de Reichskommissar für die besetzten Niederländische Gebiete, voor deze der Generalkommissar für Verwaltung und Justiz, Abteilung für Niederländische Personalangelegenheiten. De brief ging over de burgemeesters van Dordrecht, Noordwijk en Vlaardingen. 'Der Sonderbeauftragte für die gesamten besetzten Niederländische Gebiete hat die Obengenannten wegen besatzungswidrigen Verhaltens mit sofortiger Wirkung entlassen. Ruhegehalt wurde nicht zugebilligt'.[88] Dit moet een harde klap voor Siezen zijn geweest: hij werd ontslagen wegens zijn gedrag en de daaruit voortvloeiende handelingen, die in strijd waren met de nieuwe Duitse orde. Bovendien zou hij geen pensioen ('Ruhegehalt') ontvangen.

Siezen schreef dus aan Frederiks op 15 februari 1943, dat hij de maatregelen die hij had moeten nemen niet meer in overeenstemming met zijn geweten vond en overwoog ontslag te nemen, tenzij die maatregelen zouden worden teruggedraaid. J. Anderson en H. Teunissen suggereren in hun boek *De donkere jaren van Vlaardingen* dat Siezen ontslag nam, maar dit is niet het geval. Het citaat uit die brief, dat staat in het boek van Anderson en Teunissen, vermeldt niets van een ontslag.[89] Intussen wist Frederiks volgens het burgemeestersdossier van Binnenlandse Zaken van niets. Dat lijkt onwaarschijnlijk, gezien het uitlekken van de brief van Siezen, die Frederiks gelezen had. In het burgemeestersdossier is het glashelder dat Siezen ontslag gekregen heeft (met sancties!) en niet gevraagd heeft. Siezen kreeg zijn ontslag vanwege zijn weerstand tegen al datgene wat hij voor de bezetter moest doen, een en ander verwoord in zijn brief aan de secretaris-generaal. Het antwoord kwam van Ernst Schwebel, medewerker van Seyss-Inquart. De bewuste brief berust in het archief van de familie Siezen. Inderdaad werd in de ontslagbrief verwezen naar de brief die hij enkele maanden daarvoor aan Frederiks had gestuurd.

Bij zijn terugkeer in het ambt in mei 1945 bevestigde Siezen het feit, dat hij ontslagen was. Vanaf het bordes van het stadhuis riep hij uit, dat hij twee jaar tevoren was ontslagen. Onder gejuich riep hij uit dat hij nooit was weggeweest, 'want wie door de Koningin is benoemd kan niet ontslagen worden en hij behoeft nu ook niet herbenoemd te worden'.[90]

> Siezen ontving na zijn ontslag dit niet-ondertekende kattebelletje: 'Dat men U niet meer duldde achten we in het licht van dezen tijd een onderscheiding waarmede we U gelukwenschen. Moge God U de "verbanning" verlichten; Hij geeve spoedige omkeering. De vroegere C.H.-fractie (...). Veel hebt U voor de burgerij kunnen doen: wie weet hoe geweldig veel U voor de burgerij hebt weten te voorkomen; daarom betreur ik Uw verlaten van de kapiteinsbrug héél erg.'[91]

Frederiks tastte in het duister ten aanzien van de gronden van Siezens ontslag. Dat schreef hij op 11 mei 1943 aan de Duitse autoriteit. Hij was gekrenkt omdat 'zonder dat ik in de gelegenheid ben gesteld op de bijzondere facetten te wijzen, het ambtelijk doodvonnis wordt uitgesproken over burgemeesters, die gedurende drie jaren van bezetting met inzet van hun volle persoonlijkheid, de zaak in het goede spoor hebben gehouden'.[92] Bovendien was er nog de kwestie van het pensioen, dat niet zou worden uitgekeerd. De plaatsvervangend commissaris der provincie E.J.M.H. Bolsius verwoordde zijn verontwaardiging aldus: 'De genoemde burgemeesters hebben in moeilijke omstandigheden hun ambtelijk werk gedurende de drie bezettingsjaren verricht met de vereischte nauwgezetheid en groote opoffering. Moge hun laatste daad dan al aanleiding zijn om hun ontslag te geven, iets wat hen zeer moet treffen, het onthouden van een pensioen brengt

de mogelijkheid mee, dat zij aangegane verplichtingen niet kunnen nakomen en brengt misschien zelfs het levensonderhoud van henzelf en hun gezin in gevaar. Het valt natuurlijk moeilijk, nu geen enkele nadere verklaring wordt gegeven, waaruit de gewraakte gedraging, als 'besatzungswidrig' bestempeld, heeft bestaan, met juistheid te oordeelen of naast het ontslag nog een verdere straf, en wel het onthouden van pensioen, gemotiveerd is.'[93] Het antwoord van de Duitse overheid getuigde van grote botheid: de Siezens hebben 'eine gute Vermogenslage'[94], dus een pensioen was niet nodig. 'Vader is helemaal uit zijn evenwicht, daardoor erg moeilijk'[95] schreef zijn vrouw aan hun zoon Joop. Gedurende deze financieel onzekere periode sprong de Vlaardingse middenstand in; ze collecteerden voor het burgemeesterspaar en ze stelden zich garant.[96]

Of de burgemeesters wel zo veel vermogen hadden, wilde Frederiks nader onderzoeken. Op 6 november 1943 rapporteerde de commissaris der provincie: 'Met den oud-burgemeester van Vlaardingen was het aldus gesteld, dat hij naast zijn burgemeestersinkomen revenuen had tot een bedrag van f 1.000, te weten f 438 pensioen wegens zijn wethouderschap van Hillegersberg en ca f 600 uit anderen hoofde. Verplichting in totaal f 750. Weliswaar heeft hij geen kinderen meer te verzorgen, doch ten gevolge van het verbod om in Vlaardingen te wonen (blijkbaar was hem dit aangezegd – HM) is het leven met zijn echtgenoote onder vreemden aanzienlijk duurder dan normaal.'[97] Bovendien zou een ontslagen Siezen erg inboeten op zijn pensioenrechten. Uiteindelijk berichtten de Duitsers per brief van 25 maart 1944, bijna een jaar na Siezens ontslag, dat hij zijn pensioenuitkering toch zou ontvangen. Binnenlandse Zaken bevestigde dit bij besluit van 20 juli 1944. Siezen kreeg per jaar een pensioen van f 8.000 over de periode van 1 april tot 1 juli 1944 en daarna f 3.607. Op 28 december 1943 werd Siezen ook eervol ontslag verleend als ambtenaar van de Burgerlijke Stand. Een paar dagen na zijn ontslagaanzegging schreef hij in een brief aan de raadsfractie van de Christelijk-Historische Unie: 'Toen ik op Vrijdagavond langs de Vijfsluizen fietste, dacht ik plotseling aan mijn entrée in 1938 en een gevoel van weemoed vervulde mij.'[98] Werd Siezen ook gemist? Dat zou kunnen blijken uit een fraai gekalligrafeerde gelukwens met zijn verjaardag, op 26 februari 1944 opgesteld door zijn secretarieambtenaren.[99] Tegelijkertijd werden ook de burgemeesters van Gorinchem, Olst en Woudenberg ontslagen. Op 19 juli 1943 werd in Vlaardingen NSB-burgemeester Wil Hansen benoemd.

Maar wat had Siezen nu verkeerd gedaan in de ogen van de Duitse bezetter? Was de gewraakte gedraging het feit dat door hem levensmiddelen en verbandartikelen van het Nederlandse Roode Kruis werden onttrokken, hetgeen verraden is, waarover later meer? Waren er elementen in zijn omgeving, die zich ergerden aan Siezen vanwege tegenwerking tegen de Duitsers? Het was bekend dat commissaris van politie J.R. Kramer en hoofdambtenaar J. Dubbeldam meer Duitsgezind waren dan zij zouden moeten zijn. 'Tijdens de gehele bezetting nam de gemeentesecretaris een zeer slappe houding aan en toonde hij zich een willoos werktuig van de Duitsers'[100], aldus een getuigenverklaring van na de oorlog. Bij de naoorlogse Zuiveringscommissie bleek wel, dat Siezen verdacht werd van ruime samenwerking met de Duitsers, bijvoorbeeld in verband met de arbeidsinzet van ambtenaren in Duitsland.

Een van de zaken die de Duitsers onwelgevallig waren, was Siezens rol in de Rode-Kruiszaak. Siezen verklaarde op 8 januari 1946 het volgende:

'In een Nederlandsch depot lagen goederen opgeslagen van de Duitsche weermacht, dit was oorlogsbuit en van Nederlandschen oorsprong. Toen er eenige personen bij mij kwamen met het voorstel deze goederen te ontvreemden, opperde ik deze naar het Roode Kruis te zenden. Wij hebben daarop kisten vol naar het ziekenhuis laten brengen. Later is daar een NSB-verpleegster gekomen, die de Directrice wilde treffen en dit feit ging melden bij een Duitsche instantie. Prompt kwam den volgenden dag de overvalwagen voor het ziekenhuis en haalde alle voormelde goederen weg. De voorzitter van het Roode Kruis moest in Den Haag komen en verantwoording afleggen, waarbij hij mijn naam noemde; hij wist echter geen adres. Ik ben ondergedoken, en men ging informeeren in Vlaardingen naar mijn verblijfplaats. In Zaltbommel, (bij zoon Joop-HM) alwaar ik vertoefde, is men mij komen arresteeren, doch toevalligerwijs was ik dien dag niet ter plaatse. Vanaf 6 september 1944 ben ik weer in mijn eigen huis in Vlaardingen ondergedoken; de laatste 2,5 maand heb ik onder den naam Vermaas in het ziekenhuis gelegen'.[101] De artsen Kousemaker en Risseeuw behandelden inderdaad patiënt nr. 15556, de heer P. Vermaas, wonende Willem Beukelszstraat 77 en geboren op 26 februari 1881 (de geboortedatum van Siezen), aan een karbonkel, een cyste in zijn nek. De heer Vermaas was opgenomen op 22 februari en lag voor eigen rekening 2e klas.[102] Het gezin van Willem de Vos (schoonzoon, dochter en kleinkind van Siezen), 'hoofd eener school', woonde op eerdergenoemd adres; er stond geen Vermaas vermeld op de perceelskaart van het bevolkingsregister.[103] Overigens was P. Vermaas een bestaande naam: hij had een zaakje in scheepsartikelen aan de Vlaardingse haven. De familie correspondeerde vanaf half 1944 met Siezen onder zijn schuilnaam 'Piet, ergens in Nederland'[104].

In het bevolkingsregister staat vanaf augustus 1941 een postbusadres, wellicht als voorbereiding op een eventuele onderduikperiode. Vanaf 20 juli 1943 woonde Siezen op het adres Nieuwstraat 27 in Zaltbommel bij zoon Joop en zijn vrouw en vanaf 1 november 1943 werd hij ingeschreven op de Sleeuwijksedijk 228 in Werkendam/Sleeuwijk, de woning van een zus van zijn vrouw. Daar woonde hij niet constant. Op 25 november 1943 werd hem verordonneerd zich te melden op de Koninklijke Militaire Academie in Breda. Dit bevel werd in Sleeuwijk afgegeven, onder de dreigementen dat maatregelen genomen zouden worden tegen schoonzus Truus, die daar woonde ('concentratie'[105] was het woord, dat in de brief

stond, verwijzend naar het bestaan van concentratiekampen). Hij was daar blijkbaar niet en schreef eind 1943 een brief, afkomstig uit 'ergens in Nederland' en ondertekende met zijn naam, met de door hem geschreven toevoeging 't(ijdelijk) b(uiten) d(ienst)'[106]. Vanaf 4 juni 1945 woonde hij weer op het Vlaardingse adres Schiedamseweg 131.[107] Vermoedelijk pendelde hij gedurende zijn onderduikperiode tussen Zaltbommel, Sleeuwijk ('Piet, wanneer kom je weer 'n pepke stoppen'[108]), vriend Noordam uit IJsselmonde en Vlaardingen.

De Zuiveringscommissie

Op 7 mei 1945 was Siezen terug op zijn post. Al op 11 mei daaraanvolgend was de eerste vergadering van de Vlaardingse 'Zuiveringscommissie gemeentepersoneel' belegd, waarbij een breed scala van vertegenwoordigers van allerlei instellingen en groeperingen betrokken was. Deze commissie kreeg als taak de handel en wandel gedurende de bezettingsjaren van de verschillende wethouders en gemeenteambtenaren te onderzoeken en te laten beoordelen. Voorzitter was burgemeester Siezen, die toen al geweten moet hebben dat hij later zelf onderwerp van onderzoek zou worden van de landelijke Zuiveringscommissie. Siezen was dan ook alleen maar voorzitter gedurende deze eerste vergadering. De uiteindelijke Vlaardingse commissie kreeg de net weer benoemde wethouder Jan Buis als voorzitter.

De landelijke Zuiveringscommissie:
'2 Januari 1946.
TELASTELEGGING
Aan den Heer M.C. Siezen, Burgemeester van Vlaardingen, wordt ten laste gelegd, dat hij:
1) Medewerking heeft verleend aan Winterhulp Nederland, o.m. door
a) Gemeentepersoneel en politie opdracht te geven te collecteren;
b) Gemeentepersoneel te verzoeken een wekelijks bedrag van hun salaris aan Winterhulp Nederland af te staan;
c) Propaganda-artikelen te publiceeren in de pers.
2) Wetende, dat een aantal personen als gijzelaars zouden worden gearresteerd, hen niet heeft gewaarschuwd, hoewel hij daartoe de gelegenheid had;
3) Een bekendmaking heeft uitgevaardigd, waarin fl. 1000,- belooning werd uitgeloofd voor dengene, die inlichtingen kon verschaffen welke zouden leiden tot gevangenneming van personen, die zich hadden schuldig gemaakt aan daden van sabotage tegen de Duitsche weermacht.
(W.g.) Mr. J.W.W. v.d. Hoeven, Vice-Voorzitter.
Jhr. Mr. W.L. Schorer, Secretaris.'[109]

De tenlastelegging was het resultaat van een uitgebreid onderzoek van de landelijke Zuiveringscommissie. De basis van het onderzoek naar de gedragingen van burgemeester Siezen gedurende de oorlogsjaren waren de vele getuigenverklaringen, die een schriftelijke neerslag vormden van ondervragingen, gedaan door de commissie.
Emoties speelden daarin een grote rol. De zware bezetting was net voorbij en redelijk wat mensen die ondervraagd werden, hadden in het verzet gezeten en waren tewerkgesteld geweest. Juist deze mensen waren zeer kritisch als het ging om de handel en wandel van overheidspersonen. Ook ging de interpretatie van de feiten en het 'doorvertellen' wel eens op de loop met de werkelijkheid.

Een sprekend voorbeeld moge het volgende zijn.
Een rapport 'aan Frits (van Gemeren) van Piet 1 (van der Hoeven)' van 4 juni 1945 liegt er niet om. Dit op vele punten ongenuanceerde rapport werd geschreven door 'de illegaliteit'. Beschuldigingen: 'S. (= *Siezen*) bepaalt wie huizen toegewezen krijgen. Zijn eenige hoofddoel na zijn terugkeer is zelfhandhaving en heersen. Met dezen persoon is geen opbouw van een nieuw Vld. mogelijk. De oud-illegaliteit heeft geen vertrouwen in dezen burgemeester. Midden 1942 heeft hij, als Hoofd der Politie zijn politieambtenaren opdracht gegeven fietsen te vorderen, (...) ja zelfs huiszoeking te doen. (...) De straatnamen zijn door burg. S. – ondanks protest van de wethouders – gewijzigd (verwijzingen naar leden van het koninklijk huis waren bijvoorbeeld verboden – HM).' Siezen werd ervan beschuldigd een commissaris van politie te benoemen die volgens inlichtingen te Harderwijk NSB'er was. In ieder geval was hij lid van het Rechtsfront[110]. 'In zijn huis waren stapels Nationaal Social. kranten aanwezig. Niettegenstaande S. gewaarschuwd werd, is deze man hier Comm. geworden. (...) De opvolger van Burg. S., de NSB'er Hansen, heeft tenminste de moed gehad geen Commissaris te benoemen en de zaak in handen te laten van den wnmd. Comm. J.R. Kramer, die, hoewel slap, de NSB-gedachte niet toegedaan was.'[111] Het was een waar schotschrift, waarin beweerd werd dat burgemeester Hansen veel voor had op Siezen. 'Deze NSB'er durfde tenminste nog fel tegen de Duitschers op te treden. (...) Zij die hebben geheuld met de Mof moeten verdwijnen.'[112]
Velen werden door de naoorlogse Zuiveringscommissie gehoord en velen verklaarden over de gedragingen en acties van Siezen, die – soms door emoties gekleurd – werden opgetekend. Een paar voorbeelden schetsen de benarde situatie, waarin Siezen terecht was gekomen.
Een van de verklaringen kwam van de kant van Vlaardingse rechercheurs van de politie op 5 juni 1945. Zij hadden gijzelaars opgehaald in opdracht van de majoor van politie Van de Wijngaart. Ze verklaarden, dat, als ze dat niet hadden gedaan, de Duitsers steviger maatregelen hadden genomen. 'Aan het bureau van politie te Vlaardingen werden de betrokken gijzelaars overgenomen door de Duitschers. Hierbij waren aanwezig Burgemeester Siezen en Inspecteur Kramer'.[113] Deze aanwezigheid was al niet goed voor het imago van Siezen en – zoals vele andere gebeurtenissen – zou dit een eigen leven

gaan leiden. Een van de zes opgepakte gijzelaars, Jan Buis, verklaarde dat Siezen wist van de arrestatie van onder anderen Buis zelf en van A. Hoogerwerf en G. Werner (waarschijnlijk bedoelde Buis Th. Werner - HM). Siezen zou van de datum afgeweten hebben, maar gaf deze niet door, zodat de gijzelaars werden gepakt en afgevoerd naar Sint-Michielsgestel. Bij de lijst van twintig gijzelaars stond overigens ook de naam van Siezen. Blijkbaar stond hij nog niet hoog op de lijst, maar wellicht was dit de reden van zijn uiteindelijke onderduiken.

Verklaringen over Siezen

In een brief van 4 juni 1945 schrijft J. de Bordes:

> 'over een grijnzende Siezen, toen zijn familie in een auto mocht, terwijl de rest van het gezelschap in een andere auto gepropt werd inclusief een paar kinderen. Een onhandige Siezen, die toch al heel veel krediet verloren had.'[114]

'Aan Frits van Piet' wordt geschreven over onenigheid aangaande de samenstelling van de Vlaardingse zuiveringscommissie:

> 'Ik ontzeg een Burgemeester, die nog niet gezuiverd is, ten eenenmale het recht over fabrikanten en personen in Vlaardingen een oordeel te vellen. In het Comite "Herdenkingsmonument" mocht geen enkele industrieel zitting hebben want "die hebben boter" op hun hoofd.'[115]

Idem:

> 'Een duidelijk staaltje van de mentaliteit van Burg. Siezen. Op 8 of 9 mei werden Oom Piet en Piet 1 door hem helden genoemd. Thans verstoort Piet 1 de rust. Twee dagen na het eerste onderhoud zei Burg. S. tegen Oom Piet "die B.S.ers moeten maar in Indie gaan vechten, daar kunnen zij hun hart ophalen, zij zijn toch niet geschikt voor hier."'[116]

Siezen is wel erg beleefd, haast onderdanig:
'Herrn Beauftragten des Reichskommissars für die Provinz Zuid-Holland (...) Ich vertraue darauf, dass diese Angelegenheit hiermit zu Ihrer Zufriedenheit erledigt ist und zeigne mit vorzüglicher Hochachtung, der Bürgermeister von Vlaardingen, (w.g.) M.C. Siezen.'

Volgens een verklaring van Jan Buis op 11 december 1945 vertelde ds. Hubeek hem, toen ze al in Sint-Michielsgestel waren, dat Siezen al twee dagen tevoren op de hoogte was van de aankomende arrestatie.

> 'Als de burg. flinker was geweest zou hij getuige wel hebben gewaarschuwd, maar de zuiveringscommissie moet den burgemeester beslist ook zien in de tijd waarin hij burgemeester is geweest. In Februari a.s. wordt hij 66 jaar, dus het is ook al een betrekkelijk oud man. Ik geloof dat hij een van de weinigen was die getracht zou hebben om zo lang mogelijk te blijven in het belang van zichzelf.'[117]

Maar toen was Buis inmiddels weer wethouder onder Siezen. Hoe zou de verhouding op dat moment tussen die twee zijn geweest? De beide heren moesten toch samenwerken in één college van B&W.

Toch hadden sommigen begrip voor het feit, dat Siezen niets zou hebben gezegd van aanstaande arrestaties, hoewel anderen dat weer tegenspreken. Maar hij moest wel voorzichtig omgaan met kennis geven van aanstaande arrestaties, omdat volgens getuige Schaap:

> 'in deze familie (Buis-HM) veel zelfmoord voorkwam en dat hij bang was dat ingeval b.v. dergelijke menschen zouden worden opgehaald zij zelfmoord zouden kunnen plegen.'[118]

Ds. Hubeek verklaarde op 11 december 1945:

> 'Over het algemeen was de houding van den Burgemeester erg slap, vrij zwak, hij was niet erg sympatiek. Men moet echter begrip hebben voor de tijd. Persoonlijk is get. nooit erg bevriend met den burg. geweest, verschillende onprettige dingen met hem beleefd, zijn houding in de bevrijding heeft critiek gewekt, de burg. had altijd met iedereen ruzie.'[119]

In een ongedateerde verklaring van A. van Rijn en W.M.W. Don stond:

> 'Siezen benoemde Dubbeldam voor de Duitse afdeling, hij (Siezen – HM) vorderde in opdracht van de Duitsers huizen, ontruimde scholen, en voerde werk uit voor de Weermacht.'[120]

Arend van Rijn verklaarde op 11 december 1945:

> 'Get. beweert dat de burg. een evengoed Nederlander is als hijzelf, maar de houding van de burgemeester in de bezettingstijd was over de gehele linie erg slap. Burg. was niet pro-Duits. In Vl. is de burg. niet erg populair, hij is geen magistraat, men weet niet goed wat men aan hem heeft, hij is enigszins onbetrouwbaar.'[121]

In een brief, geschreven door A. van Paveren in februari 1946, staat:

> 'Excellentie, Vele burgers vragen U eerbiedig hoe het mogelijk is, dat Burgemeester Siezen, een listig man van 65 jaar die ons in groote geldschulden heeft gestoken (Het is niet duidelijk waar Van Paveren op duidde – HM) en alleen op eigen voordeel is bedacht nog langer aanblijft en dat Inspecteur Kramer, een slappe man, met klein middelmatig verstand, die 5 jaar aan de leiband van de moffen heeft geloopen en destijds agenten van politie aanspoorde nationaal socialist te worden benoemd is tot Commissaris van Politie te Vlaardingen. Excellentie, laat de dingen eens grondig onderzoeken, tot bevrediging der burgerij en stuur ons nieuwe menschen.'[122]

Op 8 augustus 1946 verscheen een voorlopig overzicht van alle getuigenverklaringen: 'Dat hij verschillende personen, die als pro-Duitsch of pro-NSB bekend stonden, heeft benoemd, o.a. den boekhouder voor de Gemeentewerken J. Dubbeldam, voor de Duitsche afdeeling, Van Wijngaarden (= *Van de Wijngaart*)

tot Commissaris van Politie en Schadee tot rechercheur van politie, terwijl hij Mr. Van Beek als gemeente-secretaris heeft gehandhaafd, althans niet heeft getracht hem te doen ontslaan'.[123]
Over de aanstaande gijzeling werd gewag gemaakt in een 'recapitulatie': 'De bgm had tevoren een lijst gekregen van 20 personen, die vermoedelijk voor gijzeling in aanmerking zouden worden gebracht, aangezien door de S.D. bij het bevolkingsregister naar hun leeftijd en gezondheidstoestand was geïnformeerd. De bgm heeft deze personen gewaarschuwd dan wel doen waarschuwen'.[124]

Enige weken later kreeg de commissaris van politie de opdracht zes aanstaande gijzelaars te arresteren. Volgens Siezen wilde deze de verantwoordelijkheid afwentelen op hem. Een van de kandidaten, ds. Groenenberg, was erbij. 'Ds. Gr. verklaarde dat hij niet zou onderduiken, indien voor hem een ander zou worden gepakt; bovendien adviseerde hij niet te waarschuwen indien men de aangewezenen van tevoren wilden laten beloven niet te vluchten. (...) Hetzelfde was blijkbaar het geval met Ds. Hubeek, die door den inspecteur van politie Kramer was gewaarschuwd. Ook de met de arrestatie belaste rechercheurs hebben wegens gevaar voor eigen vrijheid niet geweigerd, noch gelegenheid tot ontsnappen gegeven, hoewel de burgemeester had verzocht soepel op te treden. (...) Toen (...) was de zaak in handen van een comm. van politie, die men niet kon vertrouwen.'[125]

Siezen neemt afscheid van het verplegend personeel van het Hofsingelziekenhuis, voordat zijn officiële rentree in de stad een aanvang neemt. (Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Siezen verklaart

Siezen gaf naar aanleiding van al deze aantijgingen op 18 augustus 1945 een verklaring.
Hij had het collecteren voor Winterhulp Nederland nooit bevorderd. Ook had hij van zijn ambtenaren geen salarisafdracht voor Winterhulp geëist. Siezen zei nooit gegevens uit het bevolkingsregister aan Duitsers te hebben gegeven. Volgens Siezen gebeurde dat na zijn ontslag. Dat hij tegen de zin van tenminste één wethouder een straatnaamverandering had doorgedrukt was volgens Siezen te gemakkelijk. De wethouders hadden op dat moment al geen bevoegdheden meer conform verordening 152 van 1941. Ook tegen de kritiek die hij te verwerken kreeg over het handhaven van functionarissen, die ogenschijnlijk niet zuiver in de leer waren, verdedigde hij zich. Ambtenaar Dubbeldam was al jaren werkzaam op het stadhuis, evenals Schadee. Commissaris Van de Wijngaart werd niet door Siezen, maar door de secretaris-generaal van het departement van Justitie benoemd. Pas later werd hem bekend dat hij lid van het Rechtsfront was. Blijkbaar was een politieambtenaar niet automatisch lid van een beroepsorganisatie. De gemeentesecretaris voerde voorts strikt uit, wat de Duitsers hem vroegen; hoe zou deze man tijdens de bezetting ontslagen kunnen worden?
Ook beweerde Siezen, dat hij alle potentiële gijzelaars had gewaarschuwd. Een interessant tweegesprek tekende men op. Siezen zou tegen dominee Groenenberg gezegd hebben: 'Als u wist dat u morgen zou worden gearresteerd, wat zou u doen? Het antwoord van de dominee: "Dan verdween ik vanavond nog." Siezen: "En wat zou u doen als u wist dat dan voor u een ander zou worden gearresteerd?" "Dan bleef ik".'[126]
In een brief van 23 april 1946 van het Centraal Orgaan op de Zuivering van Overheidspersoneel staat geschreven: '(...) nadat hij (Siezen – HM) door den Beauftragte, Dr. Schwebel, voor de keuze was gesteld, zijn medewerking te verlenen of wel van het ambtelijk tooneel te verdwijnen, werd hij ontslagen. Wat betreft de gestes van den heer Siezen in de kwestie der gijzelaars moge worden opgemerkt, dat, hoewel het feit, dat hij door zijn gedragingen een zekere mate van verantwoordelijkheid in verband met van Duitsche zijde genomen maatregelen op zich heeft genomen, welke hij niet had mogen dragen, als laakbaar moet worden gequalificeerd, toch voor de houding van den heer Siezen dermate steekhoudende argumenten zijn aan te voeren, dat naar het oordeel van het

Centraal Archief diens beleid in dezen geen voldoende aanleiding biedt, tot het ontslag van betrokkene te adviseeren.'[127] Een berisping was wel op zijn plaats.
Een van die 'gedragingen' was medewerking verlenen aan de 'duizend-gulden-publicatie'. Siezen verklaarde het een en ander. Hij liet elke dag 25 kilometer telefoondraad controleren, gelegd om de onderlinge communicatie tussen Duitse eenheden zeker te stellen. Driemaal al waren draden kapotgesneden. De boze Duitsers verweten Siezen, dat hij nooit maatregelen had genomen en nimmer een publicatie had laten ophangen, waarin een beloning voor de aanbrenger van de daders werd uitgeloofd. Op een dag vernam Siezen – zo verklaarde hij later – dat, als hij hierover geen waarschuwende publicatie zou laten verschijnen, twaalf mensen in gijzeling zouden worden genomen en dat zij van hem 50.000 gulden boete zouden eisen. Uit stukken blijkt dat het gemeentebestuur dat geld zou moeten opbrengen, niet de burgemeester. Ze zouden '(...) mij zeker bij die gijzelaars bovenaan de lijst plaatsen, daar ik had moeten zorgen dat de schuldigen werden gepakt en ik zeer zeker de saboteerende organisatie kende, waarop ik antwoordde dat het zoo gemakkelijk was om onschuldigen te treffen en men het toch weer zou doen, als zij mij zouden straffen. Wij hebben toen het formulier opgehangen en dit heeft ons van een ramp gered.'[128]
Het niet waarschuwen van alle gijzelaars deed hij dus omdat hij veel ernstiger represailles vreesde als de arrestaties geheel of gedeeltelijk mislukten. In Maassluis was het in 1941 fout gegaan, waarna Siezen na de oorlog een goed argument voor zijn handelen had. Toen op 13 mei van dat jaar een vlaggenparade van de Kriegsmarine in die gemeente werd gehouden, werd deze door jongeren (onder wie drie Vlaardingers) verstoord. De jeugdigen werden lange tijd opgesloten in een interneringskamp en de gemeente Maassluis kreeg een boete van f 100.000, een spertijd vanaf acht uur 's avonds en de burgemeester werd ontslagen en vervangen door een NSB'er.[129] Siezen was dus bang, dat hem en de gemeente Vlaardingen hetzelfde zou worden aangedaan en dat lijkt een valide argument.

Het oordeel

Op 11 januari 1946 besloot de Adviescommissie Zuivering Burgemeesters Zuid-Holland 'om aan den Heer M.C. Siezen, (...) overwegende, dat de grootst mogelijke meerderheid van de commissie hem in dit opzicht echter geen verwijt meent te moeten maken, dat aanleiding zou kunnen geven tot het aanbevelen van eenige maatregel, zulks in tegenstelling met de kleinste meerderheid, welke van oordeel was dat de burgemeester, door zes van zijn burgers als gijzelaar door de Duitschers te laten wegvoeren, terwijl het mogelijk was deze burgers te waarschuwen, een tekort aan vaderlandsche houding heeft gedemonstreerd, waarvoor een niet-openbare berisping op haar plaats ware; (...) Op grond van welke overwegingen de Commissie met de grootst mogelijke meerderheid van stemmen adviseert om aan den Heer M.C. Siezen, burgemeester van Vlaardingen, geen maatregel met betrekking tot de zuivering op te leggen.'[130]

Het Centraal Orgaan voegde daar op 23 april 1946 aan toe: 'Betrokkene legde t.b.v. het W.H.N. aanvankelijk een al te groote ijver aan den dag. Voorts vaardigde hij een bekendmaking uit, waarin een bedrag van f 1.000 belooning werd uitgeloofd voor dengene, die inlichtingen kon verschaffen, welke zouden leiden tot de gevangenneming van personen, die zich hadden schuldig gemaakt aan daden van sabotage tegen de Duitsche Weermacht. Tenslotte zou betrokkene hebben nagelaten, eenige ingezetenen zijner gemeente, van wie hem bekend was, dat zij zouden worden gegijzeld, tijdig te waarschuwen. Ten gunste van den heer Siezen moge spreken, dat hij de illegaliteit financieel steunde (Geen enkele bron bevestigt deze uitspraak - HM). (...) Het Centraal Orgaan is t.a.v. de tegen betrokkene gerezen beschuldigingen van oordeel, dat zijn activiteit in verband met het W.H.N., gelet op het tijdstip, waarop deze werd ontplooid, alsmede op de sociale om-

In optocht op de Westhavenkade tijdens het regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina in 1948.
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

standigheden in de gemeente Vlaardingen hem niet ten laste gelegd kan worden. Ook het uitvaardigen der bovengenoemde bekendmaking geschiedde uitsluitend in het belang der bevolking: er moest, teneinde represailles der Duitse Weermacht te voorkomen, althans iets geschieden. Bovendien is komen vast te staan dat het door betrokkene beoogde effect ten volle is bereikt.'[131] Hier gaf het Centraal Orgaan Siezen terecht gelijk. Toch had Siezen maatregelen getroffen die hij niet had mogen nemen. Ontslag zou een te grote straf zijn, maar wel werd gezegd: 'dat den burgemeester in verband hiermede een schriftelijke berisping ware toe te dienen'[132], waarna Siezen verder gezuiverd door het leven ging. Volgens de recapitulatie van het dossier Siezen had hij wel degelijk de aanstaande gegijzelden doen waarschuwen, dus hem trof geen blaam. Ten aanzien van de Winterhulp Nederland bleek dat de burgemeester zijn ambtenaren niet verplicht had te collecteren of afstand te doen van een gedeelte van hun salaris. Wel verschenen er oproepen in de pers, ondertekend door Siezen. Door de oproep saboteurs aan te geven, voorkwam Siezen echter zwaardere Duitse maatregelen, omdat hij wel begreep dat geen enkele Vlaardinger (sterk anti-Duits) op de oproep zou reageren. Hij schreef wel veel firma's aan om de Winterhulp financieel te steunen, maar 'pressie werd niet uitgeoefend'[133]. Maar de berisping bleef een vlekje op zijn blazoen.

Ambtenaar Dubbeldam werd na de bevrijding gevangengenomen, berispt en (zeer tegen de zin van Siezen) gezuiverd. Ook gemeentesecretaris Van Beek werd na de bevrijding geïnterneerd; hij werd later ontslagen. Voorts kregen minstens tien ambtenaren een schorsing opgelegd. Waarnemend hoofdcommissaris Kramer mocht blijven.[134]

Verder naar het pensioen

Het grootste probleem voor Siezen bleek te zijn, dat uit zijn naam Duitse orders bekend gemaakt werden; hij was verantwoordelijk voor het plaatsen van borden 'verboden voor joden' en voor het veranderen van straatnamen. Daarmee had hij geen vrienden gemaakt. Voor het gewone volk werd hij degene die meewerkte met de bezetter. Er waren bovendien personen rondom hem die zeer soepel omgingen met de Duitse bezetter. Zij deden dat wegens hun ondergeschiktheid allemaal uit naam en onder verantwoordelijkheid van de burgemeester, waardoor het leek dat hij persoonlijk Duitse orders uitvoerde. En in wezen deed hij dat eigenlijk ook. Het lijkt erop, dat hij dat te lang heeft laten duren. Het was een duivels dilemma; hij maakte ongetwijfeld een afweging. Uiteindelijk dook hij onder vanwege dreigende gijzeling, want de Duitsers zagen in hem niet een honderd procent betrouwbare handlanger. Hij werd gezuiverd, maar kreeg een berisping. De vraag rijst hierbij of de uitspraak van de Zuiveringscommissie anders zou zijn geweest als Siezen veel jonger was geweest en als hij dus nog lang in het ambt had gezeten.

Siezen had mede door die berisping na de oorlog nauwelijks meer draagvlak bij de bevolking, het bedrijfsleven, de politiek en de ambtenaren. Hij kreeg weliswaar een enthousiaste intocht in Vlaardingen, maar middenstander A.Th.A. van Berkel liet in zijn getuigenverklaring op 11 december 1945 iets heel anders optekenen: 'Alg. indruk. De bevolking van Vl. is verschrikkelijk anti-Duits. De burgemeester werd niet met gejuich ontvangen toen hij terug kwam.'[135] Het was een uitgebreide intocht, waar Siezen, soms staande, in een open auto

Siezen wordt toegejuicht op de Markt, 7 mei 1945.
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

zwaaiend door de stad werd gereden. 'Gode zij dank! De vijand is verslagen,'[136] schreef Siezen in zijn eerste proclamatie na de oorlog. Hij hoopte dat iedereen zich waardig zou gedragen, ook tegenover hen die samengewerkt of geheuld hadden met de bezetter. Bij zijn vertrek uit het Hofsingelziekenhuis, waar hij – zoals eerder al vermeld - was verpleegd vanwege een cyste, kreeg hij vlak voor zijn vertrek voor zijn intocht op de Markt, een aubade van alle verpleegsters en een feestelijk woordje van Jan van Toor namens het ziekenhuisbestuur.

Veel kon Siezen niet meer doen. Tijdens de Bevrijdingsfeesten van augustus 1945 stond hij eigenlijk buitenspel. Hij werd immers pas in april 1946 gezuiverd. Hij mocht geen voorwoord schrijven in het feestboekje, maar men kon niet om een speech van hem heen bij de herdenking der gevallenen. De honneurs bij de feesten werden verder waargenomen door wethouder A. van Minnen.

Op 17 augustus 1945 spreekt Siezen in een interessante versie van de Engelse taal de Britse bevrijders toe: 'Gentlemen. You are standing before the townhall of one of the eldest cities of Holland. For the first time, I, the Burgomaster of Vlaardingen, am greeting troops of our allied friends, in this case the royal armee of Great Britain. It is a great honour to see you as the representatives of the great empire who has given all this power to bring back the peace to the world. (...) Now the victory is complete and not only the Germans but the Japanese too are on the knees.(...) We have to offer you very few material things, but you will find here a big affection.'[137]

Siezen heeft na de oorlog eigenlijk 'de rit uitgezeten'. Toen hij met veel uiterlijk vertoon door geallieerde soldaten de stad werd binnengereden, was zijn gezicht zichtbaar getekend door de oorlogsjaren.
Op 10 mei 1945 zat Siezen aan bij een breed overleg met onder anderen leden van de Binnenlandsche Strijdkrachten, de gemeentelijke geneesheer en de leider van de distributiedienst, onder voorzitterschap van de verbindingsman van het geallieerde leger. Zij praatten over de algemene toestand in de stad en de behoeften die er waren, met name op het gebied van de voedselverstrekking. Siezen vroeg tijdens die vergadering, wanneer de gevangengenomen Duitsers zouden worden weggevoerd, omdat 'hij zich niet vrij voelt, zoo lang er nog één Duitscher in Vlaardingen rondloopt'[138].
Op 29 mei 1945 kwam het college van burgemeester en wethouders weer voor het eerst na de bevrijding bijeen. Op 16 november 1945 zat Siezen zijn eerste raadsvergadering weer voor. Er was een voorlopige noodgemeenteraad. Zijn installatierede was van zeer zakelijke aard. Terugblikken op de afgelopen tijd deed Siezen nauwelijks.
In het zicht van zijn pensionering kon Siezen op 3 september 1946 de nieuwe door de bevolking gekozen leden van de gemeenteraad installeren. Tijdens de installatiespeech blikte de burgemeester wel uitgebreid terug. Hij legde de raadsleden uit, hoe de Duitse verordeningen het politieke leven in de oorlog bepaalden. Het leek wel of Siezen zich vrij wilde pleiten: '(...) den commissaris der provincie, die, evenals de secretaris-generaal van het departement van binnenlandsche zaken, bevoegd was aanwijzingen te geven, welke de burgemeester verplicht was op te volgen'[139]. En zoals boven al ge-

Een getekende Siezen na jaren van bezetting.
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

schetst: dát alleen zag de burgerij van Vlaardingen en daarmee leek het voor hen, dat Siezen méér met de Duitsers samenwerkte dan gewenst was. Zijn speech leek uiteindelijk een hoogstaand college staatsrecht, toen hij de wet- en *regelgeving van na de bevrijding* uit de doeken deed. Hier sprak een erudiet man.

Op 26 februari 1946 was Siezen 65 geworden. Na een verzoek daartoe van de commissaris van de koningin, schreef Siezen zijn ontslagrekest op 28 juni 1946 en zond dit naar Hare Majesteit de Koningin. De minister van Binnenlandse Zaken besloot op 26 november 1946 'dat het ambt van burgemeester der gemeente Vlaardingen met ingang van 1 januari 1947 niet meer (...) vervuld wordt door M.C. Siezen'[140]. Na de verkiezingen van de eerste wettig gekozen gemeenteraad van na de oorlog kreeg Siezen dan ook geen inhoudelijke portefeuille meer in het college van burgemeester en wethouders. Slechts de wettelijke taken mocht hij toen nog uitvoeren.

De commissaris van de koningin adviseerde zijn ontslag per 1 januari 1947. Ook de minister nam dat over. Het werd tijd volgens hem, omdat 'alle andere 65-plussers op die van rdam na al opgeruimd zijn' (zo! - HM).[141]

Koningin Wilhelmina zette ook haar handtekening: 'eervol ontslag en schadeloosstelling van f 10.600,63, gezien zijn tijdelijke ontslag en rechtsherstel per besluit minister biza d.d. 15-08-1947 en KB d.d. 22-08-1947.'[142] De schadeloosstelling vloeide voort uit het derven van inkomsten, waaronder Siezen geleden had.

Op 23 oktober had Siezen zijn 'finest moment': de opening van een expositie over de Vlaardingse stadhuisplannen en uitbreidings- en saneringsplannen, in aanwezigheid van de commissaris van de koningin. De uitvoering van al deze plannen zou plaatsvinden onder het bewind van zijn opvolger Jan Heusdens.

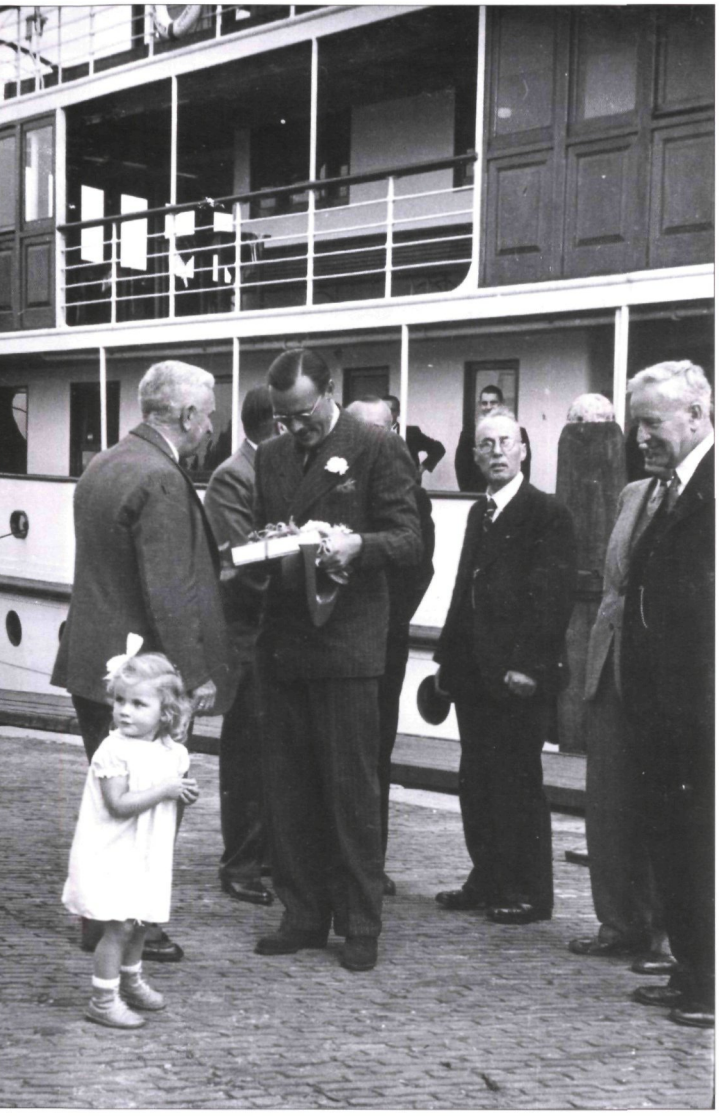
Siezen zat zijn laatste raadsvergadering voor op 28 december 1946. Nog eenmaal mocht hij de raad toespreken: 'Ruim acht en een half jaar mocht ik de gemeente Vlaardingen als burgemeester dienen. Twee jaar daarvan moest ik als banneling buiten de gemeente verblijven. Lief en leed hebben wij samen gedeeld.'[143] Hij refereerde dus niet aan het afbreken van zijn ballingschap door zijn opname in het Hofsingelziekenhuis. Hij vond dat blijkbaar niet relevant. In een paar gedeelten van zijn speech toonde hij zich teleurgesteld: 'Al met al heb ik in mijn ambtsperiode weinig idealen kunnen verwezenlijken. In de jaren 1938 tot 1941 kon nog niets tot stand komen, daarna moest alles blijven liggen. Toch ben ik dankbaar, dat mij de gelegenheid is geboden om allerlei plannen achter te laten.'[144] Ook zijn eigen positie tijdens de bezetting stipte hij nog een beetje zurig aan: 'Het burgemeestersambt kan somwijlen zwaar drukken. Vooral in oorlogstijd stonden de ambtsdra-

Het planten van de Vrijheidsboom aan de Hogelaan in 1945.
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Siezen en zijn vrouw overzien de bevrijdingsfeesten in augustus 1945.
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Siezen met zijn kleinkind Margreet de Vos, dochter van schoonzoon Pim en dochter Truus tijdens een bezoek van prins Bernhard aan Vlaardingen in 1947. (Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

De adjudant van de prins probeert de koninklijke hond in toom te houden. Wat vindt Siezen ervan? (Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

gers op een eenzamen post. Een collega van mij schreef een boekje en betitelde ons met den naam "Buffer". Dit waren wij dag in, dag uit. Aan den eenen kant de bezetter met steeds weer dreiging, aan den anderen kant de bevolking, die vaak door den burgemeester genomen maatregelen niet begreep of er een verkeerde uitleg aan gaf. Toch was de houding der bevolking als geheel welwillend en waarderend, al viel wel eens een uitzondering op te merken.'[145] Wie gaf hij hier een tikje na? Wethouder Buis, die toch niet zo complimenteus was geweest tijdens zijn getuigenis voor de Zuiveringscommissie? Diezelfde Buis sprak ook nog enige woorden tot de scheidende burgemeester. Hij memoreerde die projecten waartoe Siezen – in ieder geval op papier – het initiatief had genomen. Hij noemde het uitbreidingsplan (de latere Westwijk), een Fonds voor Stadsuitbreiding en de plannen voor een aanbouw aan het stadhuis en de annexatie van Vlaardinger-Ambacht. Buis noemde niet de Duitse bezetter die de annexatie doordrukte; nee, hij verwoordde het aldus: '(...) u zette door en het is u

gelukt de vereeniging van beide gemeenten radicaal te bevorderen. U hadt den tijd en de omstandigheden mee. Intusschen, ook aan deze annexatie zal uw naam verbonden blijven.'
Zeer uitgebreid ging Buis in op Siezens positie in de oorlogsjaren. Een goede verstaander proefde uit sommige zinsneden, dat Buis enerzijds begrip had voor de onmogelijke positie waarin Siezen was terechtgekomen, maar anderzijds dat hij zijn burgemeester in zijn handelen niet altijd had kunnen volgen. 'Ik ben er vast van overtuigd dat u het op verschillende tijdstippen bij de uitvoering en opdrachtgeving van verschillende zaken zeer moeilijk hebt gehad. Ongetwijfeld, u had het in dit opzicht heel vaak met uzelf te kwaad. De onderscheidene maatregelen die de gehate bezetter nam en die bij het overgroote deel van de burgerij kwaad bloed zetten, moest door u worden uitgevoerd. (...) Verwonderd heb ik mij er toen vaak over dat gij uw taak niet neergooide en ook onderdook. (...) Daarbij neem ik stellig aan dat u waarachtig van meening was, dat, zóó als u het deed, het nog het beste was.'[146] Met enige humor wees Buis de burgemeester erop, dat Siezen het eigenlijk helemaal niet zo erg vond dat de gemeenteraad en wethouders in 1941 aan de dijk gezet werden, zodat Siezen ogenschijnlijk 'het rijk alleen had': '(...) het lag u wel een beetje om met een groote mate van vrijheid en als het kon met een beslissende stem, de zaken af te doen. Ik heb mij daar nooit aan geërgerd, maar ik heb het nu en dan toch wel betreurd.'
En na het ontslag van Siezen (ook Buis zegt, dat Siezen zijn ontslag kreeg aangezegd en niet nam), was Buis blij 'dat de slag gevallen was, want het ambt was destijds allerminst een sinecure. Boeten opleggen, huizen vorderen, openbare gebouwen afstaan. (...) Dit alles maakte het ambt tot een on-Nederlandsche figuur, waarvoor geen enkel goed vaderlander zich op den duur mocht leenen.'[147] Buis balanceerde op het randje toen hij als volgt voortging: 'Gelukkig, door het ontslag werd u de kans bespaard van een niet-eervol ontslag in 1945, terwijl gij nu in 1946 op eervolle wijze van uw ambt ontheven wordt. Nu heeft u ook voor de tweede maal, en wel op 7 mei 1945, een vreugdetocht door de stad kunnen maken.'[148] Wethouder Buis had op dat moment een Januskop, een hoofd met twee gezichten, lijkt het, als wij deze woorden leggen naast de verklaringen die Buis voor de Zuiveringscommissie uitsprak. Siezen zal dit toch wel met kromme tenen hebben aangehoord.
Volgens het oudste raadslid in jaren, J.C. Hoorweg, was Siezen een geestig, vlot en pittig voorzitter, die boven de partijen stond. In zijn dankwoordje zei Siezen nog: 'Ik ben het sterkst als ik vecht. Ik ben geen politiek mensch.'[149]

Ambteloos burger

De oud-burgemeester kon zich nu gaan bezighouden met 'rijwiel, weitasch (jagerstas – HM), hengel en piano'[150]. Ook frequenteerde hij zijn bridgeclubje, waarin onder anderen ook notaris H.P. Dolk en oud-burgemeester Luijerink van Vlaardinger-Ambacht speelden.[151]
Na zijn pensionering kon Siezen echter niet stilzitten. Hij werd,

Het echtpaar Siezen met kleindochter Joan in 1952.

gevraagd door de Schiedamse burgemeester Peek, van 1947 tot 1951 adviseur van het Schiedamse Bureau Huisvesting. Een functie bij het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw bij het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting liet hij hiervoor schieten.

> **Een toehoorder: 'In zijn laatste afscheidswoorden zeide de heer Siezen verheugd te zijn, dat Vlaardingen een nieuwe burgemeester krijgt met veel spirit, één die wel aan de verwachtingen zal voldoen. Na dit afscheid wacht geheel Vlaardingen intussen vol spanning de komst van den nieuwen burgemeester af.'[152]**

Siezen en zijn vrouw logeerden vaak bij zoon Joop, schoondochter Adri (Irda) en hun kinderen Harmen en Bert in het Drentse Peize. In het najaar van 1949 verzuchtte hij in een brief aan hen: 'En krijg echt verlangen om naar een prettige streek met veel natuurschoon te verhuizen.' De Veluwe leek hen wel wat: weg uit 'de gemechaniseerde wereld' en niet meer 'de zuivere ozon in Vlaardingen insnuiven'[153].

Op 1 februari 1951 verhuisde het echtpaar Siezen naar de Lohuizerweg 25 in Epe.[154] Daar vroeg men hem voorzitter van de Huisvestingscommissie te worden, maar gezien zijn leeftijd besloot Siezen daarvan af te zien. Eind 1954 kreeg het echtpaar te horen dat ze het huis alweer moesten verlaten: de eigenaresse had er andere plannen mee. Ze schreven zich in voor een appartement in Rusthuis Berghorst in Apeldoorn. Uiteindelijk trokken ze begin 1955 in bij Siezens dochter Truus (Zus) en schoonzoon Willem (Pim) in Apeldoorn. Op 10 augustus 1956 stierf mevrouw Margaretha Christina Siezen-van de Pol plotseling aan een hartstilstand. Weduwnaar Meindert Siezen verhuisde in 1957 met dochter en schoonzoon naar de Catharinastraat 15 in Meppel.[155] In de winter van 1956/1957 woonde hij nog een halfjaar bij zoon Jan en schoondochter June in Toronto (Canada). Dat was geen gelukkige tijd voor hem: hij verveelde zich danig. 'Ik mis jelui erg en geloof niet dat ik het 6 maanden zal uithouden. Het is echter moeilijk om tegenover alle lieve vriendelijkheid van Jan en June over vroeger naar huis gaan te praten.'[156] Zijn kleinkinderen spraken alleen maar Engels en buiten was het vaak te koud of te glad om te gaan lopen. Verscheurd door heimwee keerde hij terug naar Nederland.

Siezen bij zijn aankomst in Montreal Canada.

Zijn laatste jaren werd hij geteisterd door een progressieve vorm van Parkinson. 'Je doet me toch niet weg, hè?', zei hij weleens tegen zijn dochter, die hem verzorgde. Aan het einde van zijn leven was zijn lichaam een wrak, herkende hij niemand meer en was hij volkomen afhankelijk van thuis- en mantelzorg.[157] Maar tot het laatst kleedde de aftakelende Siezen zich in driedelig kostuum met vlinderdas. Eind februari 1961 kreeg hij ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag een felicitatie van het gemeentebestuur van Vlaardingen: 'Wij besluiten met de hoop uit te spreken, dat in uw gezondheidstoestand, die naar wij vernomen hebben te wensen overlaat, spoedig enige verbetering zal intreden.'[158] Drie dagen later, op 1 maart 1961, overleed Siezen. Jaren lang had hij te kennen gegeven zijn 80ste verjaardag te willen halen. Dat lukte hem net. Hij werd bij zijn echtgenote begraven in het familiegraf in Werkendam.

De Vlaardingse oud-archivaris Sigal schreef de familie een condoleancebrief: 'Het is jammer dat Uw Vader door de oorlog vele van zijn plannen in Vlaardingen niet heeft mogen verwezenlijken, toch blijkt me telkens dat men hem er niet vergeten is en met sympathie aan hem terugdenkt. Aan de tijd die ik in Vlaardingen werkzaam was bewaar ik vele herinneringen en kan U de verzekering geven een goede herinnering aan Uw vader te bewaren.'[159]

W.P. Droog, hoofd-informator van de Sociale Raad Vlaardingen condoleert de familie met het overlijden van Meindert Siezen: '(...) en nog groter is de genade, dat hij wist, dat zijn Verlosser leeft en dat hij dank zij Gods zondaarsliefde nu mag zijn opgenomen in de eeuwige tabernakelen. (...) Moge in deze dagen, waarin het gemis van elkanders nabij zijn U wel het meest zal drukken, de vertroostende nabijheid van onze hemelse Vader Uw aller deel zijn, ook bij Uw verwanten buiten Meppel en zij de gedachtenis aan een liefhebbend vader, die leefde uit de zoen en kruisverdienste van zijn Heiland, U blijvend een lichtend voorbeeld om steeds te gaan in dit leven achter Jezus aan.'[160]

Siezen in zijn laatste jaren.

Meindert Siezen was een man, klein van lengte, groot van ego en volgens een familielid soms 'een gewiekste gladakker'[161]. Hij wilde niet dat anderen langer werden dan hij. Als hij met een boek op hun hoofd de lengte van zijn kinderen opmat, drukte hij het boek op hun hoofd bijkans plat om de kinderen maar minder in lengte te laten lijken.[162]
Meindert was volgens zijn kleinzoon geen kameraadschappelijke vader; hij had een wat kale, kille trek. Hij was wel een gezellige opa. Oma, die niet goed kon omgaan met haar kleinkinderen, was heel wat afstandelijker. Siezen sprak nooit over het verleden, niet over zijn onderduikperiode, niet over zijn rehabilitatie. Hij stond in hoog aanzien bij zijn schoonouders, zijn vrouw en kinderen. Ondanks het kale en kille was hij ook een gevoelig man. Bij een jaarwisseling hield hij het zelden droog. Als hij achter de piano fragmenten van de Mattheus Passion speelde, biggelden de tranen over zijn wangen.[163] Een van zijn vrienden beschreef Siezen na zijn dood: 'Hij was iemand met grote gaven en vele, vaak contrasterende eigenschappen. Behalve scherp zakelijk kon hij tevens teerhartig en gevoelig zijn; hij had oog en oor voor gezonde humor en was door en door muzikaal. Wat kon hij genieten van Gezang 227 met zijn prachtige Scandinavische melodie'.[164]
Een man van tegenstellingen.

II. WILLEM HANSEN, burgemeester van 1943-1945

Opmaat naar Vlaardingen

Na het ontslag van Meindert Siezen werd het burgemeesterschap korte tijd waargenomen door locoburgemeester Arend van Rijn. Wil Hansen, een overtuigd NSB'er, trad in juli 1943 aan als nieuwe burgemeester. Er brak een uiterst onzekere tijd aan. Wat was hij voor een man? Was hij bekwaam genoeg? Was hij meewerkend of autoritair? Hansen was een NSB'er en bleef dat, maar wel met enig verantwoordelijkheidsgevoel ten aanzien van de Vlaardingse bevolking, zoals hieronder zal blijken.

Hij werd geboren op 10 november 1892 in Amsterdam als zoon van een gelijknamige vader, een marktmeester, en van Christina Elisabeth Iking. Na een 3-jarige hbs-opleiding, studeerde hij boekhouden en handelscorrespondentie. In 1908 vertrok hij naar Nederlands Oost-Indië, waar hij opklom tot hoofdadministrateur bij de International Rubber Company op Sumatra. Van 1912 tot 1914 werkte hij als accountant bij Harrissons and Crossfield Ltd. te Medan. Op 9 april 1914 trouwde hij in Amsterdam (hij woonde toen even op het adres Nassaukade 338[111]) met Maria Lijdia Johanna Sirag. Zij kregen drie kinderen: Willem, geboren te Pematang-Siantar op 17 juni 1915, Lucike Marie, geboren te Amsterdam op 1 juni 1923 en Louis (Loetje), die jong stierf. Zijn dochter Robine Geertruida (Bien) werd geboren in Kisaran op 3 oktober 1928[165] uit zijn huwelijk met Geertruida Helena de Raad, geboren te Haarlem op 26 januari 1898.[166] Met haar was hij op 3 oktober 1927 in de Engelse kerk in Penang (Brits Indië) getrouwd. Zijn tweede echtgenote, net als Hansen gescheiden, bracht twee kinderen uit haar eerdere huwelijk mee: Gretha Wilhelmina Louise (Willy), geboren te Tandjoengbalai (Kisaran) op 20 september 1922 en Johanna Margaretha (Hans), geboren op 8 oktober 1925 in dezelfde plaats. Intussen was Hansen op 30 december 1924 te Kota Radja ingelijfd als dienstplichtige, ingedeeld bij de Landstormploeg (een reserve legereenheid). Hij was toen planter te Huta Padang. Op 1 december 1933 mocht hij met groot verlof naar Nederland.[167]

Een familieportret uit 1929. Van links naar rechts: moeder Geertruida, Bien, Willy, Hans en vader Wil Hansen.

Op 26 februari 1934 werd Hansen lid van de NSB (stamboeknummer 23565), in de overtuiging dat andere politieke partijen te weinig deden om de crisis te overkomen. Toen hij zich aansloot bij de NSB was Hansen inmiddels werkzaam in Nederlands-Indië als hoofdadministrateur in de cultures (uitgestrekte gewaspercelen) op Sumatra. Voor de NSB, die in Indië een grote aanhang zou opbouwen, was hij groepssecretaris. In zijn vrije tijd speelde Hansen toneel en tenniste hij.
Toen de oorlog uitbrak, was Hansen toevallig op verlof in Nederland. Hij woonde achtereenvolgens op het adres Rollandslaan 103 in Overveen en daarna in de Van Nijenrodestraat 50 in Den Haag. Op 12 oktober 1940 werd Hansen vanwege zijn lidmaatschap van de NSB door het

Op de cultures van Sumatra, ca 1935.

Amerikaanse moederbedrijf van de Rubber Company ontslagen als hoofdadministrateur. Dat lijkt rijkelijk laat; de NSB had al enige tijd bewezen op het onvaderlandslievende pad te zijn. Zelf vertelde Hansen voor de naoorlogse Zuiveringscommissie niet, dat hij ontslagen was: 'In October 1940 moest ik weer terug, doch door het uitbreken van den oorlog was mij dit niet mogelijk. In November 1940 kreeg ik een betrekking als afdelingschef aan het commissariaat voor niet commercieele vereenigingen en stichtingen in Den Haag.'[168]
Doordat hij niet kon terugkeren naar Indië was hij in een klap bijna heel zijn vermogen kwijt; hij kon immers niet meer bij zijn bankrekeningen. Hansen had ambitie om burgemeester te worden en zijn NSB-lidmaatschap kon dit mogelijk maken. Hoewel niet alle NSB-burgemeesters even slecht waren, was het merendeel niet alleen pro-Duits, maar ook regelrecht onbekwaam. Het was niet voor niets dat ook de Duitsers liever een tijdlang 'goede' burgemeesters een beetje ontzagen dan hen te vervangen door omhooggevallen NSB'ers. Musserts beweging had de grootste moeite om geschikte kandidaten te vinden voor het groeiend aantal posten dat openviel. In arren moede organiseerde de NSB vanaf 1941 een burgemeesterscursus. Gedurende zijn Haagse jaren volgde Hansen dan ook die NSB-burgemeesterscursus. Voor de NSB was hij intussen onder andere kringadministrateur, blok-, buurt- en groepsleider en colporteur.[169]
Na zijn tevergeefse sollicitatie naar de functie van burgemeester van Tilburg, had hij meer succes in Vlaardingen. Hansen was niet de enige kandidaat. Zowel Theodorus C.M. Aalbers uit Amsterdam als Marius Zwamborn uit Gorinchem waren geïnteresseerd in deze post.[170] Hansen kreeg het burgemeesterschap, waarmee hij zeer ingenomen was. Hij werd op 16 juli 1943 benoemd, gefundeerd op de benoemingsakte van 29 juni 1943, ondertekend door Generalkommissar Friedrich Wimmer.[171] Op 24 juli werd Hansen benoemd tot ambtenaar van de burgerlijke stand.[172] Later zei hij: 'Bij mijn benoeming tot burgemeester heb ik den Rijkscommissaris geen speciale beloften gegeven. Ik meende het Nederlandsche belang te dienen door het aanvaarden van dit ambt. Immers hierdoor werd voorkomen, dat de Duitschers burgemeesters gingen benoemen (zo! – HM). Ik was op de hoogte van de namen der leden van de verzetsbeweging, maar ik heb dit nooit laten merken.'[173]
Op 19 juli 1943 deed Hansen de eedsaflegging in aanwezigheid van Oberregierungsrat Dr. Schmidt en de stellvertretener Generalsekretär im Ministerium des Innern Dr. Mulder. Over zijn salaris werd nog even gediscussieerd. De afgevaardigde van de rijkscommissaris in Zuid-Holland wilde Hansen f. 7.200 per jaar gunnen vanwege Hansens leeftijd en vroegere inkomen. Commissaris der Provincie Bolsius was het daar niet mee eens: 'Een gevaarlijk precedent dreigt; men houde zich aan de vastgestelde nieuwe wedderegeling voor burgemeesters.' Uiteindelijk kreeg Hansen een jaarsalaris van f. 7.000, vermeerderd met f 420,- kindertoeslag, zonder ambtswoning.[174]

Hansen geïnstalleerd

Op 5 augustus werd Hansen in het Vlaardingse stadhuis geïnstalleerd door locoburgemeester Van Rijn. Via een geluidsinstallatie konden de speeches op de markt gevolgd worden. Eerst verstoutte Van Rijn zich Meindert Siezen te bedanken: 'Het was niet mogelijk, dat de heer Siezen officieel afscheid nam en dankbaar wil ik in de eerste plaats deze gelegenheid aangrijpen om hem, ook namens de burgerij, hartelijk dank te zeggen voor alles, wat hij in de afgeloopen 5-jarige periode heeft mogen verrichten.' Hij sprak vervolgens Hansen toe: 'En thans, mijnheer Hansen, doet gij Uw intrede als Burgemeester onzer gemeente. (...) Gij zijt voor Vlaardingen een onbekende, en de ingezetenen zijn dat voor U. Maar de taak die u hier wacht, zal voor U, vooral in dezen bijzonderen tijd, verre van gemakkelijk zijn. (...) Ik hoop dat U dit met wijsheid en voorzichtigheid zal doen in het belang der vele ingezetenen, die aan Uwe zorgen zijn toevertrouwd. Vlaardingen bezit een

goedwillige en gemoedelijke bevolking, in het algemeen bereid zich te onderwerpen aan het gezag, over haar gesteld, maar ook prijsstellende op hare vrijheden, die zij zoo lange jaren mocht bezitten. Bovendien doet de meerderheid der burgerij confessie van haar Christelijke beginselen en richt zij daarnaar handel en wandel. (...) Wij zijn van gisteren en weten niets. Maar gelukkig, daar is een God vol van wijsheid en kennis, en die naar zijn raadslag de wereld bestuurt en leidt en ook Vlaardingen beschikt alles wat Zijne Hand noodig keurt.'[175] De hele speech werd vooraf door Hansen gecontroleerd, gecorrigeerd en goedgekeurd.[176] De nieuwe burgemeester wilde dus vanaf het begin de touwtjes in handen nemen en houden.

Planter bij de Rubber Company op Sumatra.

Hansen sprak in zijn installatiespeech zijn medewerkers en de bevolking toe. Hij wenste absolute loyaliteit van zijn ambtenaren. 'Aan hen onder de gemeente-ambtenaren die denken, dat zij nog wel kunnen afwachten, of degenen die denken, dat zij, onder 't mom van samenwerking, door ondergrondsche actie het opbouwend werk kunnen ondermijnen of bemoeielijken, geef ik den vriendelijken raad, "Spaar U die illusie, schakel U bijtijds om of trek U bijtijds terug, want ik zal U weten te onderkennen en dan zal ik van geen gekscheren weten."'[177] Wat hij voorspelde, gebeurde ook: er waren ambtenaren, die het op den duur te moeilijk vonden opdrachten van Hansen voor zichzelf te kunnen verantwoorden. ' (...) kan ik niet tegenover mijn geweten en mijn gevoelens ten aanzien van de in die opdracht bedoelde personen verantwoorden. Ik kan dan ook niet anders doen dan U berichten, dat ik aan die opdracht niet kan voldoen'[178] schreef Cornelis van der Linden, chef van de Afdeeling Onderwijs en Personeelszaken ter secretarie. Hij moest een lijst aanleveren van net afgestudeerde hbs- en ulo-meisjes ten behoeve van tewerkstelling in Duitsland. Hij werd door Hansen meteen geschorst en later niet-eervol ontslagen. Frappant detail is dat Van der Linden de ondergedoken burgemeester Siezen in februari 1944 feliciteerde met zijn verjaardag en daarbij vermeldde dat Hansen van alles deed om hem het leven zuur te maken. Hansen zelf zei later voor het tribunaal: 'Ik heb hem er toen uitdrukkelijk op gewezen, dat het hier geen uitzending naar Duitschland betrof, maar hij geloofde dit niet. Ik heb v.d. Linden toen eerst geschorst en daarna ontslagen. Dit was tenslotte voor mij een prettige kwestie (bedoelde hij een *on*prettige kwestie?-HM). Ik kon niet toestaan, dat een hoofdambtenaar redelijke orders weigerde.'[179] Van der Linden was bang naar Duitsland weggezonden te worden. Vlak na de bevrijding werd hij gerehabiliteerd: hij volgde de in ongenade gevallen Van Beek op als gemeentesecretaris. Van der Linden werd terecht beloond voor het vasthouden aan zijn principes, met alle gevolgen van dien. Tot de bevolking sprak Hansen bij zijn installatie: 'Ik persoonlijk twijfel er (...) niet aan of gij zult eerlang tot de overtuiging komen, dat er meer is dat ons bindt dan wat ons scheidt. (...) In de hoop, dat onze gezamenlijke arbeid mijne medewerkers, moge strekken tot heil voor deze gemeente en tot heil van Volk en Vaderland, verklaar ik mijn ambt als Burgemeester van Vlaardingen te aanvaarden. Deze verklaring wil ik bezegelen met de leus, welke in lang vervlogen jaren zoo menigmaal in deze eeuwenoude stad van Zeevaarders weerklonken moet hebben, de leus onzer vaderen: "Hou zee!"'[180]

Velen reageerden geëmotioneerd, toen Hansen geïnstalleerd was. Wethouder Van Minnen memoreerde dit tijdens zijn speech ter gelegenheid van het afscheid van Siezen. Rond de installatie van burgemeester Hansen was het toch wel 'zoo'n glansrijke onderstreping van den eerbied, dien men voor u koesterde, toen iedereen met zijn rug naar uw opvolger ging staan en met het gelaat naar u. (...) in dien tijd had u toch de heele burgerij achter u, en van degene, die uw plaats moest innemen, wilde men niets, absoluut niets weten. Er werd met

Het vooroorlogse echtpaar Hansen-de Raad.

een luidspreker geroepen: "Is er nog niet iemand, die den burgemeester wil komen gelukwenschen?"'[181] Dat was eind 1946, toen de meningen zich gesetteld hadden: Siezen was per definitie 'goed' geweest en Hansen per definitie 'fout'.
Bijna tegelijk met zijn officiële benoeming (na een kort verblijf in hotel 'De Maas') verhuisde Hansen op 10 augustus 1943 vanuit Den Haag naar de Westhavenkade 114 in Vlaardingen, en daarna op 10 september naar een fraaie villa op het adres Schiedamseweg 97.
De gemeentelijke bestuursinrichting was met ingang van 1 september 1941 drastisch in nationaalsocialistische zin gewijzigd. Zoals eerder al gememoreerd, stond aan het hoofd van de gemeente niet langer de raad, maar de burgemeester (en dus de Duitse bezetter), in wiens handen de gehele macht berustte, die tot dusver was verdeeld over de burgemeester, het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Als vertegenwoordigers van de burgemeester werden wethouders aangewezen, die de hoedanigheid van ambtenaar kregen. In eerste instantie voelden de zittende wethouders er, vlak na de installatie van Hansen, niets voor om verder te gaan. Don, Van Rijn en Buis boden daarom in augustus 1943 hun ontslag aan. Om gezondheidsredenen werd het ontslag van Buis gehandhaafd, terwijl Don en Van Rijn terugkwamen als onbezoldigd wethouders. Hansen benoemde in juni 1944 de nationaalsocialist Willem Hasper tot wethouder.[182]

Burgemeester Hansen
Na zijn benoeming tot burgemeester schortte Hansen zijn werkzaamheden voor de NSB op. Zelf zei hij daarover: 'In den tijd, dat ik Burgemeester was, heb ik geen functie in de N.S.B. bekleed. Ik wilde dat niet, omdat ik vond, dat dit niet samen kon gaan. Wel was er sprake van, dat ik een rang zou krijgen, en niet alleen ik, doch alle N.S.B. Burgemeesters. (...) Ik ben lid geworden, niet om er beter van te worden, want dat had ik niet noodig[183], doch omdat ik in de N.S.B. een beweging zag, die werkte ter verbetering van de sociale toestanden. Ik wilde meewerken aan een staat van rechtvaardigheid. Bovendien was ik sterk gekant tegen het communisme. Uit spionageoverwegingen ben ik geen lid van de N.S.B. geweest.'[184]
Een van de eerste besluiten van Hansen was de instelling van een Afdeling Kabinet van de gemeentesecretarie. Teunis G. Broere, groepsleider van de NSB-groep 't Land, werd hoofd van deze afdeling.
Een van de eerste daden van Hansen was een publicatie op 10 oktober 1943 over ontvreemde palen, die door de Weermacht geplaatst waren om landingen van geallieerde vliegtuigen te voorkomen. 'Als de palen niet binnen 24 uur op hun plaats staan, zullen enkele huizen in brand worden gestoken.'[185] Vermoed kan worden dat de palen op tijd terug waren; er zijn in ieder geval geen huizen in brand gestoken. Was dit een daad van een burgemeester, die heel duidelijk een stevig signaal wilde afgeven? Of werd Hansen gedwongen in opdracht van de Duitse Ortskommandant? Ook Hansen zal niet gewild hebben dat er geallieerde vliegtuigen landden. Opmerkelijk was ook de oproep van 26 oktober 1943 aan het gemeentepersoneel om vijf procent 'van het bedrag, verschuldigd aan loonbelasting' gedurende zes maanden ter beschikking te stellen aan de Winterhulp Nederland. Op 27 oktober verordonneerde hij de 'verdooping' van de Jozef Israëlsstraat en de Da Costastraat in respectievelijk de Frans Halsstraat en de A.C.W. Staringstraat.[186] Namen van Joodse medemensen gaven blijkbaar geen pas meer.
Er zijn in Vlaardingen geen grote razzia's geweest. Het zou kunnen dat Hansen hierin de hand heeft gehad. In ieder geval had het erger gekund met een NSB-burgemeester. Een voorbeeld van 'goed gedrag' van Hansen waren zijn protesten tegen de Duitse bezetter, die in september 1944 de Vulcaanhaven wilde verwoesten. Het bombardement ging helaas ondanks die protesten wel door. Na dat bombardement vroeg Hansen nog eens aan de vertegenwoordiger van de Rijkscommissaris: 'Ich möge Sie bitten erwägen zu wollen, ob Sie Gründe für anwesend halten, Mittel anzuwenden, dass weitere Zerstörungen nur in äuszerster Not stattfinden werden'[187]. Hij pleitte er dus voor zo veel mogelijk af te zien van verdere verwoestingen.
Op 1 augustus 1944 werd Hansen lid van de eerder genoemde Nederlandsche Volksdienst. In januari 1945 proclameerde de burgemeester, dat alle mannen van de lichtingen 1905 tot 1928 zich daarvoor dienden te melden. Formulieren voor de aanvraag van vrijstellingsbewijzen waren verkrijgbaar

Wil Hansen vlak voor zijn benoeming tot burgemeester van Vlaardingen. (Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

op het stadhuis bij de afdeling Algemene Zaken. Vijf van de zes Vlaardingse ambtenaren weigerden echter mee te werken aan het uitreiken, in ontvangst nemen en aan de Duitse instanties doorzenden van deze vrijstellingsformulieren. De Nederlandse regering in Londen had opgeroepen hier niet aan mee te werken. Deze vijf gemeenteambtenaren doken op 5 januari onder en werden vervolgens door Hansen ontslagen.[188] Gemeentesecretaris Van Beek werd door zijn medewerkers niet vertrouwd, zeker toen hij 'met zijn bekende halve glimlach' constateerde: 'Nu is me de hele derde afdeling ondergedoken. Nu, je moet het dan zelf maar weten, maar je bent gewaarschuwd'.[189] Hij dreigde met tewerkstelling in Duitsland. Bode Maarleveld snapte niet, waarom de ambtenaren weigerden. '"Ik snap dat niet. Ik schijt op die Nederlandsche regeering; die weet er niets van!", nam de formulieren onder zijn arm en verdween naar de bodekamer met de rij liefhebbers achter zich aan. In de bodekamer werd toen de uitreiking ter hand genomen.'[190] Ambtenaar Harry Degen, een van de onderduikers, schreef op 15 januari 1945 in een brief aan archivaris Sigal: 'De burgemeester is over ons verdwijnen furieus. Hij houde moed, want er staan er geloof ik nog meer op het punt te eclipseeren....'[191] De ontslagen onderwijschef Van der Linden meldde de gebeurtenissen aan de ondergedoken Siezen: 'Alle ambtenaren ter secretarie hebben inmiddels besloten, zich niet te melden, geen vrijstelling te vragen (...). In het algemeen dus een houding van strikte onthouding. Uiteraard is de z.g. Duitsche afdeeling (van ambtenaar Dubbeldam - HM) in dezen niet als een afdeeling der secretarie erkend. (...) De tot op heden aangenomen houding steekt wel gunstig af bij de enkele positieve landverraders en de vele collaborateurs, die zich tot heden hebben doen kennen. Moge het tijdstip nabij zijn, dat de bezem kan worden gehanteerd.'[192]

Heel anders ging Hansen om met de inlevering van radio's. Het was bekend dat verscheidene winkeliers in de stad hun radio's hadden verstopt. Een ambtenaar verklikte dat bij Hansen, die hierop antwoordde: 'Heb ik opdracht gegeven om naar radio's te gaan zoeken?' De ambtenaar droop af.[193] Was dit 'goed gedrag' van Hansen of vond hij het gewoon geen interessant onderwerp?

Op 5 september 1944 ('dolle dinsdag') dacht iedereen, dat de oorlog nu wel snel afgelopen zou zijn. Er kwam een grote geruchtenstroom op gang dat de geallieerden Breda al bevrijd hadden en voor Moerdijk stonden. Alom brak paniek uit bij Duitsers en NSB'ers. Zo ook bij de familie Hansen. Op instigatie van de burgemeester vluchtte zijn vrouw met drie kinderen per trein Vlaardingen uit. Het gezelschap kwam uiteindelijk in Duitsland aan, terwijl dochter Hans in Drenthe terechtkwam en daar ging werken bij de Arbeidsdienst. Toen zij na een poos weer terugkeerde in Vlaardingen, kreeg zij van haar vader, bezorgd als hij was voor het welzijn van zijn kind, te horen: 'Ik kan je hier niet hebben'.

Intussen had de minister van Binnenlandse Zaken, Jaap Burger, Hansen vanuit bevrijd Nederlands grondgebied met ingang van 25 september 1944 formeel ontslagen.[194] Vooralsnog kon dit besluit niet geactiveerd worden.

Op 14 februari 1945 waarschuwde Hansen de Vlaardingse bevolking, dat deze in haar geheel verantwoordelijk zou worden gesteld voor het voortdurend verdwijnen van verkeersborden. In de Hongerwinter verdwenen verscheidene ambtenaren plotseling 'uit het zicht'. Het vermoeden bestond dat zij de arbeidsdienst wilden ontlopen. Hansen had geen greintje medelijden met deze mensen: allen werden op staande voet ontslagen. In die periode werd hij ontboden door Seyss-Inquart. Waarschijnlijk kreeg hij de opdracht strenger op te treden tegen subversieve activiteiten, onder andere door zijn ambtenaren.[195]

Hansens Afdeling Kabinet had in de laatste oorlogsmaanden een belangrijke taak. De burgemeester wilde door middel van dit instrument op de hoogte blijven van het wel en wee van de bevolking. Dat lukte hem ook. Hij zat er dicht op: gratieverzoeken voor geïnterneerden, openbare orde en veiligheid, goede schuilgelegenheden, evacuatieplannen en niet te vergeten de

voedsel- en brandstofvoorziening in de Hongerwinter.[196] Zo zorgde hij ervoor dat juist NSB-leden en hun gezinnen in de laatste fase van de oorlog extra voedsel toegewezen kregen.[197] Op 1 mei 1945 vaardigde Hansen zijn laatste verordening uit 'regelende de heffing van opcenten op de hoofdsom van de personeele belasting'[198]. Het laatste besluit, dat Hansen nam, was wrang: hij stond de niet zuivere gemeentesecretaris Van Beek toe zich ziek te melden 'minstens tot 1 september'[199]. Het werd Van Beek met de bevrijding op komst wat te heet onder de voeten.
Het eerste besluit van de teruggekeerde burgemeester Siezen, zeven dagen daarna, was het intrekken van de besluiten betreffende de omdoping van enige straatnamen in Vlaardingen.

Internering

Hansen wist dat het voorbij was. Hij wachtte gelaten op de dag van zijn arrestatie. Op 7 mei 1945 werd Hansen als nummer 4 geïnterneerd in 'Verzameling 1', de school A aan de Groen van Prinstererstraat. Ook Hansens vrouw werd – zeer tot zijn ongenoegen – opgepakt en verhoord.[200] Hansen was een gedetineerde met enige privileges. Zo werd zijn 'woonruimte' langer verwarmd dan de andere ruimten van de gevangenen. Er werden regelmatig vrouwelijke arrestanten ingezet om de verblijven schoon te maken.[201] Dat gold ook voor het 'appartement' van Hansen. De commandant meldde zijn wachtcommandanten: 'Arrestant Hansen dient afzonderlijk te worden opgesloten. Overigens geniet hij geen faciliteiten. In het bijzonder moet er acht op gegeven worden, dat hij volkomen correct wordt behandeld.'[202]
Gelet op het Zuiveringsbesluit werd Hansen ontslagen per 8 mei 1945. Hansen poogde tot vier jaar later nog zijn achterstallige wedde over de periode van 1 tot 7 mei 1945 (f. 150,03) te verkrijgen. Burgemeester en wethouders van Vlaardingen dienden zeer tot hun ongenoegen tot uitbetaling over te gaan.[203] Hansen had er als voormalig ambtsdrager volgens de wet recht op.
Op 16 mei werd de echtgenote van Wil Hansen als nummer 96 geïnterneerd in de post Groen van Prinstererstraat[204] en op 17 mei werd hun huis ontruimd en moesten dochter Bien en Hansens personeel het pand verlaten. Een tas met juwelen werd geconfisqueerd en de sleutels van het huis werden ingenomen door de bewakingstroepen van de Binnenlandse Strijdkrachten. De volgende dag werd Bien ondervraagd en kreeg zij 'haar lijfgoed' terug. De ontluistering was totaal, maar niet onverwacht.
Gedurende zijn internering mocht Hansen werken aan een speciale opdracht: het opbouwen en bijhouden van een geneeskundige administratie. Van iedere zieke legde hij een kaart aan, zodat langzamerhand een volledig kaartsysteem ontstond, dat tot de opheffing van het kamp kon worden gehandhaafd.[205]
Dochter Hans werd geïnterneerd in Westerbork, vanwege haar activiteiten voor de Arbeidsdienst. Terug in Vlaardingen bezocht zij haar vader in het interneringskamp 'De Vergulde Hand', waar zij getrakteerd werd op een enorme berg hutspot. 'Dat had vader voor mij geregeld.'[206]
Op 22 juli 1946 mocht hij het kamp verlaten (hij bleef formeel gedetineerde en moest zich regelmatig melden) om zich te vestigen in de Valeriusstraat 58, een heel wat bescheidener optrekje dan zijn 'paleisje' aan de Schiedamseweg. Blijkbaar gaf het geen problemen bij de bevolking, dat Hansen zich weer in hun midden vestigde. Of voelde hij zich toch opgejaagd wild? Hij hield het immers nergens lang uit. Hij verhuisde op 29 augustus 1946 naar de Sportlaan 105 en vervolgens op 20 januari 1948 naar de Kievitlaan 12. Toch bleef het gezin Hansen deel uitmaken van het sociale leven in Vlaardingen. Toen er in 1948 of 1949 wedstrijden van de damesgymnastiekvereniging Hollandia werden gehouden, zat Hansen te kijken naar de verrichtingen van zijn dochter Bien.[207]
Intussen was Hansen op 28 oktober 1945 wel verschenen voor het Tribunaal, met zetel in het Handelsgebouw, om zich te verantwoorden voor zijn daden in de oorlog en zijn lidmaatschap van de NSB.

Het pand Schiedamseweg 97, het woonhuis van de familie Hansen.
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

De beschuldigingen, de complimenten en het vonnis

Op 13 mei 1946 bracht de Zuiveringscommissie Burgemeesters Zuid-Holland een advies over Hansen uit. Dat luidde als volgt:

'De Commissie met zetel Rotterdam,

Gezien het ambtseedig proces-verbaal van Nicolaas van den Berg, agent-rechercheur der Gemeentepolitie te Vlaardingen, d.d. 17 Nov. 1945, waarbij deze gerelateerd heeft de verklaring van Willem Hansen, geboren te Amsterdam, 10 November 1892, thans gedetineerd in het Bewarings- en Verblijfskamp 'De Vergulde Hand' te Vlaardingen:

Dat hij in juni 1943 is benoemd tot Burgemeester der Gemeente Vlaardingen;

Dat hij op 26 Februari 1934 als lid is toegetreden tot de NSB onder stamboeknummer 23565 en dit is gebleven tot in 1945;

Overwegende, dat op grond van het in voormeld proces-verbaal gerelateerde moet worden geoordeeld, dat W. Hansen voornoemd van ontrouw aan de zaak van het Koninkrijk en aan H.M. de Koningin heeft doen blijken; dat hij dus terecht bij besluit van den Minister van Binnenlandsche Zaken d.d. 25 September 1944 ingevolge het Zuiveringsbesluit is ontslagen als Burgemeester van Vlaardingen;

Adviseert te bevorderen, dat het aan W. Hansen gegeven ontslag als burgemeester van Vlaardingen wordt gehandhaafd.

Aldus met eenparigheid van stemmen besloten in de vergadering der Commissie d.d. 10 Mei 1946, waarbij tegenwoordig waren de Heeren: Mr. J.W.W. van der Hoeven, Vice-Voorzitter; Th.P.J. Elsen, H.A.C. Banning, E. van Ruller, Mr. W.E. Boeles, Leden; Jhr. Mr. W.L. Schorer, Secretaris.'[208]

Op 25 oktober 1946 was het Tribunaal te Rotterdam ter zitting bijeen. Hansen werd veel ten laste gelegd:

- Hij was lid van de NSB geweest en gebleven.
- Hij was lid geweest van de Nederlandsche Volksdienst.
- Hij had verschillende functies binnen de NSB bekleed.
- Hij gaf steun aan de NSB door steun te verlenen aan Winterhulp Nederland, aan Frontzorg en aan het Huizen- en Propagandafonds van de beweging.
- Hij was geabonneerd op het 'Nationale Dagblad' en 'Volk en Vaderland'.
- Hij stond zijn twee minderjarige dochters toe lid te worden van de Nationale Jeugdstorm.
- Hij legde de belofte van trouw af aan Anton Mussert.
- Hij maakte als NSB'er gebruik van de vrijstelling van de verplichting tot het inleveren van radiotoestellen.
- Hij droeg Cornelis van der Linden, chef van de afdeling Onderwijs en Personeelszaken, op een lijst samen

Het gebombardeerde fabriekscomplex van Lever's Zeepmaatschappij. (Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

De verwoestingen in de Vulcaanhaven, een bombardement dat burgemeester Hansen probeerde te voorkomen.
(Foto collectie Stadsarchief Vlaardingen)

te stellen met de namen van de meisjes, die waren geslaagd voor de examens hbs of ulo ten dienste van de arbeidsbemiddeling voor Duitsland.

- Hij gaf in juni 1944 de opdracht aan de korpscommandant van politie om de ondergedoken krijgsgevangene L. van Steensel te arresteren.
- Hij verzocht de Hafenkommandantur te Rotterdam bij N.A. van Drimmelen, onderluitenant bij de politie te water in Rotterdam, huiszoeking te doen en hem te laten arresteren onder verdenking van het drijven van zwarte handel.
- Hij instrueerde zijn ambtenaren medewerking te verlenen aan maatregelen ten behoeve van tewerkstelling van inwoners van Vlaardingen.

Aangaande dit laatste: Hansen zei niet te weten dat dat tegen het bevel van de Nederlandse regering in Londen was, hetgeen onwaarschijnlijk was, omdat deze instructie werd uitgezonden via de Engelse radio. Vijf ambtenaren werden op staande voet ontslagen toen zij medewerking weigerden. Nummer zes, ambtenaar Van Kralingen, bleek geen enkel bezwaar te hebben tegen medewerking: 'Ik ben niet zoo moedig; het is misschien laf'[209].

Het is opvallend dat vanuit de Vlaardingse maatschappij ook enkele positieve geluiden waren te horen over Hansen als burgemeester.
In de brief van ds. W.J.H. Hubeek, remonstrants predikant te Vlaardingen, d.d. 8 oktober 1946 staat:

> 'L.S.! Hierbij zij verklaard, dat ondergetekende als Secretaris/Penningmeester van het Interkerkelijke Bureau voor noodvoedselvoorziening ter plaatse (I.K.B.) in den Hongerwinter meerdere malen in contact is geweest met den heer W. Hansen, in die dagen fungeerend als Burgemeester ter plaatse. Dezen heeft hij leeren kennen als een principieel N.S.B.-er van idealistisch gehalte, die in zijn beleid blijk gaf, door zorg en voorzorg op voedselgebied b.v., de burgerij wel te zijn toegedaan en de Duitsche hongerblokkade mede te willen helpen doorbreken. Wanneer vanwege het I.K.B. een beroep op hem werd gedaan, hetzij om "papieren" te stempelen, hetzij de auto ons ter beschikking ter stellen, zoo was hij daartoe altijd direct bereid, ook waar hij kon bevroeden, dat niet immer legale wegen hiermede zouden worden gevolgd om onze keuken van de noodige voorraden te voorzien. Ook al betreurde ondergeteekende vanzelfsprekend de politieke overtuiging van den Heer Hansen met de practische gevolgen daarvan, diens karaktervolle houding en zorgzame leiding hebben niet na kunnen laten indruk op hem te maken en respect en waardering in menig opzicht voor dezen man te wekken. Van harte hoopt hij, dat te bevoegder plaatse, waar een oordeel over den Heer Hansen zal worden geveld, deze feiten in bonam partem (= in gunstige zin) zullen medewegen. Hoogachtend, (w.g.) W.J.H. Hubeek.'

Er was zelfs een hartenkreet in een brief van kapelaan M.M. Rozestraten, St. Joannes de Dooperparochie:

> 'Burgemeester Hansen was BURGERVADER, maar hij mocht het niet zijn, Burgemeester Siezen moet het zijn, maar hij is het niet.'

Een verklaring van Hansen, die in het bezit van stiefkleinzoon Ruud Nassette is; naar de reden van deze verklaring kan men gissen:

'Ondergetekende, Willem Hansen, geboren 10 November 1892 te Amsterdam, ex-Burgemeester van Vlaardingen, verklaart hierbij het volgende: dat hij, in zijn kwaliteit van Burgemeester van Vlaardingen, naar hij vermeent in begin, doch in elk geval in de loop van Augustus 1944, ten Raadhuize te Vlaardingen bezoek ontving van den plaatselijk Commandant van de Landwacht te Vlaardingen, Pieter Boot, die hem een lijst toonde betreffende de organisatie en namen van leden van de Vlaardingse "Ondergrondse" verzetsbeweging; dat voornoemde Pieter Boot hem op zijn betreffende vraag antwoordde: "Ik heb deze lijst nog aan niemand getoond of niemand hierover gesproken, doch, Uw opvattingen terzake kennende, heb ik mij onverwijld bij U vervoegd en verzoek ik U, Burgemeester, mij te willen adviseren hoe in deze te handelen" of althans woorden van deze strekking. Dat Boot vervolgens, na onderling overleg, in tegenwoordigheid van hem, Hansen, de onderhavige lijst door verbranding vernietigd heeft, hierbij gebruik makende van de in de Burgemeesterskamer aanwezige haard. Aldus naar waarheid opgemaakt te Vlaardingen, den 19e Mei 1948. W. Hansen.'[210]

Verklaring van W. van Lent, voormalig commandant van de Binnenlandsche Strijdkrachten d.d. 9 september 1946:

'Van meerdere zijden van de kant der bevolking is mij bekend, dat W. Hansen als burgemeester, wat zijn capaciteiten betreft wel gezien was.'

J. Thurmer d.d. 27 september 1946:

'Door het doortastende optreden van ex-Burgemeester Hansen werd voorkomen, dat bovengenoemde inbeslagname plaats had en zijn de aardappelen aan de rechthebbende deelgenoten van de bedrijfsvolkstuinen afgeleverd, waarmede deze personen, gezien de slechte voedselpositie, zeer zeker gebaat zijn geweest.'

C. Wijman, voormalig commandant van het Verblijfs- en Bewaringskamp te Vlaardingen d.d. 22 oktober 1946:

'Ten slotte betreurt ondergetekende ten zeerste het feit dat de heer Hansen een NSB'er is, daar hij hem van zeer nabij heeft leeren kennen als een eerlijke, met idealen bezielde kerel.'

Verklaring Martinus Schrevelius, ambtenaar bij het Gewestelijk Arbeidsbureau, d.d. 18-12-1945:

'Ik kan u (...) pertinent verklaren, dat hij in geen geval pro-Duitsch was, omdat mij dit meerdere malen is gebleken. Hij streefde alleen de Nederlandsche belangen na en nam tegenover de Duitschers geen blad voor den mond en was geen zogenaamde "hielenlikker". Den heer Hansen heb ik leeren kennen als een zeer sympathiek en hardwerkend persoon. Onder alle omstandigheden heeft hij steeds getracht de bevolking van Vlaardingen met uitschakeling van iedere politieke gezindheid met raad en daad bij te staan. (...) Hansen is volgens mij een hoogstaand mensch, dien ik dan ook onmogelijk tot verraad of aanbrenging in staat acht.'[211]

Wil Hansen verdedigde zich voor het tribunaal: 'Verdachte was uit ideële overwegingen in 1934 lid van de NSB geworden. Dit was geen baantjesjagerij , daar hij een goede betrekking en een goed salaris had. De heer Hansen zeide lid te zijn gebleven omdat het niet in zijn aard lag iets niet te volbrengen wat hij eenmaal was begonnen. Had hij geweten van de mishandelingen in Duitsland, ongetwijfeld zou hij zich hebben teruggetrokken.'[212]

Hansens raadsman, mr. Bockhoven, sprak verzachtende woorden. Uit deze woorden bleek dat hij als advocaat het beste voorhad met zijn cliënt. Met name de zinsnede over zijn houding ten opzichte van de tewerkstelling in Duitsland riep vragen op. Want Hansen ronselde wel degelijk mensen voor Duitsland. 'Met genoegen zeide hij de heer Hansen te verdedigen, daar deze ver boven talrijke anderen is verheven en over de gehele lijn niet fout is geweest. (...) Correct en stipt als hij was, week de heer Hansen niet van de rechte lijn van het leven af. (...) Dank zij zijn optreden is niemand in Duitsland terecht gekomen. (...)' Mr. Bockhoven concludeerde tenslotte, dat de heer Hansen zijn straf reeds had gehad, door internering, verlies van beroep en huisraad en een uit elkaar geslagen huisgezin. '(...) Verdachte zeide tenslotte nog, nooit te hebben geaarzeld de Nederlandse belangen bij de bezetter te verdedigen. Hij stond zelfs een tijd lang als "deutschfeindlich" aangemerkt en hij werd meermalen bedreigd met insperring.'[213]

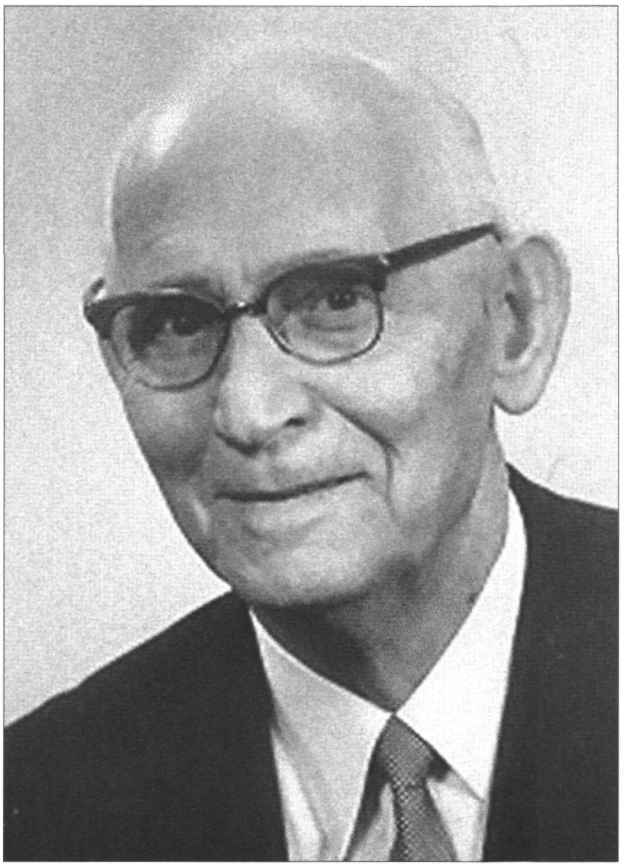
Het Tribunaal oordeelde vervolgens:

'dat tegenover het vele waardoor beschuldigde geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche Volk het Tribunaal in overweging wil nemen dat beschuldigde tijdens zijn burgemeesterschap van Vlaardingen ook veel goeds heeft verricht, dat men hem kennelijk in verschillende kringen uit de Vlaardingse Bevolking niet onwelwillend gezind is, dat, behalve wat betreft het behoud van zijn radiotoestel, niets is gebleken dat beschuldigde tijdens zijn ambtsperiode eenig voordeel heeft getrokken uit of door middel van zijn ambt, en dat hij zich tijdens de bewaring voorbeeldig heeft gedragen; (...) dat voorts het Tribunaal van oordeel is dat aan beschuldigde, die, zij het ook, naar het Tribunaal wil aannemen, geheel te goeder trouw en zonder bijgedachte aan eigenbaat de verwerpelijke beginselen van het Nationaal Socialisme heeft aangehangen, en deze beginselen heeft gepropageerd bij zijn installatierede als burgemeester van Vlaardingen op 5 augustus 1943 – welke beschuldigde ter zitting erkent heeft publiekelijk te hebben uitgesproken conform de zich daarvan bij de stukken bevindende schriftuur – voorts in die rede van de gemeente-

ambtenaren onder meer eischende een loyale samenwerking met den bezetter in het belang van land en volk, niet slechts de beide kiesrechten moeten worden ontnomen, maar ook het recht ooit eenig ambt te bekleeden, daar beschuldigde geacht moet worden de in het algemeen belang vereischte betrouwbaarheid te missen; dat eindelijk het Tribunaal van oordeel is dat verschuldigde eenigermate in zijn vermogen moet worden getroffen, aangezien hij de Nationaal Socialistische Beweging en verscheidene daarmede verwante organisaties geldelijk heeft gesteund; (...)
Uitspraak doende; verklaart den beschuldigde schuldig aan: gedurende de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa lid te zijn geweest van de N.S.B. en andere nationaal-socialistische organisaties, voor de N.S.B. te zijn werkzaam geweest en blijk te hebben gegeven in te stemmen met het streven van de N.S.B. en andere nationaalsocialistische organisaties, voordeel te hebben getrokken uit door den vijand genomen maatregelen, aan den vijand hulp en steun te hebben verleend en geen gevolg te hebben gegeven aan het door de Nederlandsche Regeering te Londen gegeven bevel geen medewerking te verleenen aan de maatregelen ten behoeve van de tewerkstelling in Duitschland;
Legt de navolgende maatregelen aan den beschuldigde op;
1. Interneering met het advies deze te beperken tot den tijd van twee jaren, met aftrek van den tijd door beschuldigde in bewaring doorgebracht, zoodat de interneering zal eindigen op 7 mei 1947;
2. ontzetting uit de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;
3. ontzetting uit het recht ambten te bekleeden;
4. verbeurdverklaring van het vermogen van beschuldigde, te beperken tot een bedrag van twee duizend gulden en het radiotoestel;
(...) ter openbare zitting van 8 November 1946 uitgesproken door Mr. F. Bordewijk, voorzitter (...).'[214]

Het echtpaar Hansen, in 1967 40 jaar getrouwd.

Wil Hansen rond 1970.

De mens Hansen

NSB'er Wil Hansen was in bepaalde opzichten een correct bestuurder, die de Vlaardingse bevolking wilde behoeden voor excessen door de bezettingsmacht. Wellicht hoopte hij hiermee, dat hij na de oorlog toch nog ruimte zou krijgen om zijn carrière op een of andere manier voort te zetten. Daar is – terecht – geen ruimte voor geweest, want hij bleef als NSB'er uiteraard wel voor 100% loyaal aan de Duitse bezettende macht.
Volgens zijn stiefdochter was Hansen een punctueel mens, hetgeen vaak ten koste van hemzelf ging. Hansen zei wat hij

dacht, maar bleef altijd een heer. Als zijn familie hem kwam opzoeken in het kamp 'De Vergulde Hand', 'stond hij ons op te wachten met hoed op, das om en handschoenen aan'. Hansen bleef altijd optimistisch, ook in het kamp: 'Voorlopig hebben wij geen krimp.'[215] Volgens zijn stief-kleinzoon was Wil Hansen weliswaar een aardige man – 'met meningen die je soms eigenlijk niet hoorde te hebben' –, maar zijn gelijk was hét gelijk. Hij was rechtlijnig.[216]
Hansens stiefdochter vond hem een 'heerlijke, fijne vader; wij hebben een fantastische jeugd gehad; vader maakte nooit onderscheid tussen zijn echte en zijn stiefkinderen'[217].
Na zijn werkzame leven sprak hij vrijwel nooit over zijn NSB-verleden en zijn burgemeesterschap. Kleinzoon Rob Hoogendijk verklaarde, dat hij pas van het verleden van zijn opa hoorde, toen hij dik in de twintig was.[218] 'Hij was wel de politiek uiteindelijk helemaal beu.'[219] Na zijn vrijlating uit het kamp wist hij zich financieel staande te houden met accountancy- en boekhoudklussen.
Op 29 januari 1952 liet Wil Hansen zich als ambteloos burger uitschrijven naar de Eksterstraat 23 in Haarlem. Ook daar en in Amsterdam bij de familie Nassette, de schoonfamilie van stiefdochter Hans, deed hij administratief werk. Midden jaren zestig verhuisden Hansen en zijn vrouw naar Ommen.
Hansen was geen gebroken man, maar had wel moeten buigen. Of Hansen na de oorlog spijt had van de keuzes die hij gemaakt had, is niet echt bekend.
Op 26 januari 1975 stierf Hansen in een verpleeghuis in Hardenberg, zich niet meer bewust van het leven, dat hij had geleid. Zijn vrouw was op 9 januari 1974 al gestorven.
De Vlaardingse archivaris Theo Poelstra zette Hansen duidelijk neer: 'een door en door correct en resoluut man uit het bedrijfsleven, een technocraat, met een hekel aan schipperen'[220].

Ten slotte

Vlaardingen telde twee oorlogsburgemeesters. Twee mensen met geheel verschillende achtergronden.
Meindert Siezen begon zijn burgemeesterschap met het idee Vlaardingen in de vaart der volkeren op te stoten. Hij kon in 1938 niet bevroeden dat de wereld na 1940 een volstrekt andere zou zijn. Siezen heeft (te) lang geschipperd tijdens de bezetting. Hij was bang dat – als hij er de brui aan zou geven – Vlaardingen bestuurd zou gaan worden door een meedogenloze NSB'er. Siezens houding tijdens de bezettingsjaren dwingt ook bewondering af. In wezen was hij een moedig man. Hij had al vlug kunnen afhaken, maar bleef aan, in de volle overtuiging dat hij op die manier Vlaardingen en haar burgers het meest ten dienste zou kunnen zijn. Hij wist, dat hij daardoor risico's kon lopen, dat zijn imago schade zou kunnen oplopen. Dat is ook gebeurd, maar niet in grote mate. De echte wrok huisde het meest bij voormalige verzetsstrijders, die dat ook duidelijk verwoordden tijdens de verhoren van de Zuiveringscommissie. Siezen werd bij zijn afscheid terecht gecomplimenteerd met de wijze, waarop hij zijn ambtsperiode had vervuld.
Na Siezens gedwongen vertrek bleek Wil Hansen niet de zo gevreesde NSB-burgemeester te zijn. Hij probeerde – ook toen hij wist dat de NSB- en Duitse zaak verloren waren – Vlaardingen en haar burgers op een adequate manier te besturen. Toch was en bleef Hansen een NSB'er, die zijn brieven begon met 'kameraad' en eindigde met 'Hou Zee'. Omdat hij burgemeester was, werd Hansen door de Vlaardingse bevolking gewaardeerd en als mens gerespecteerd. De Vlaardingers waren gezagsgetrouw.

Vlaardingen mag enerzijds dankbaar zijn dat Siezen – op een berisping na van alle blaam gezuiverd – heeft geprobeerd het zo lang mogelijk vol te houden als burgemeester. Anderzijds bleef de schade voor de Vlaardingers met de NSB'er Hansen beperkt, vergeleken met de gang van zaken in andere Nederlandse gemeenten.
Op de vraag van kleinzoon Harmen Siezen naar het vernoemen van een straat naar zijn grootvader zou intussen positief gereageerd kunnen worden.

Nawoord

Er zijn enkele personen die ik dank voor hun bijdrage aan dit verhaal. Allereerst Bert Siezen, kleinzoon van Meindert Siezen, en mevrouw Hans Nassette-Van Lom, stiefdochter van Wil Hansen, die mij beiden ontvingen en met wie ik een lang en boeiend gesprek mocht hebben over hun respectievelijke grootvader en stiefvader. Bovendien liet Bert Siezen mij vrijelijk grasduinen in zijn imposante familie- en fotoarchief.
Voorts mijn dank aan Rob Hoogendijk, kleinzoon van Hansen, die mij van informatie en fotomateriaal voorzag en mij op het spoor zette van mevrouw Nassette. Ruud Nassette, stiefkleinzoon van Wil Hansen, verschafte mij informatie en foto's van zijn stief-grootvader, waarvoor ik ook hem bedank.
Uiteraard gaat mijn dank ook uit naar de medewerkers van het Stadsarchief Vlaardingen, die mij met raad en daad bijstonden. Met name Erika Verloop hielp me vaak op weg en gaf mij goede adviezen. Erica Stock en Lies van der Zwaal ondersteunden me met de foto's. Tot slot keken mijn echtgenote kritisch en mijn dochter Lisanne en stadsarchivaris Harm Jan Luth zeer kritisch naar de tekst.

BIJLAGEN – Nevenfuncties van M.C. Siezen en W. Hansen

Nevenfuncties M.C. Siezen

Directeur van de N.V. Maatschappij tot Exploitatie van het Villapark te Hillegersberg
Voorzitter van de Commissie tot Restauratie van de Hillegondakerk te Hillegersberg
Penningmeester van de Vereeniging tot Stichting en Instandhouding van Scholen met den Bijbel te Hillegersberg
Lid van het College van Kerkvoogden van de Nederlandsch Hervormde Gemeente
Penningmeester van de Vereeniging 'Zoekt het Verlorene!'
Bestuurslid van de Verenigde Polders Schiebroek, Berg en Broek en de 110 Morgen
Kamerkringbestuurder van de Christelijk-Historische Unie te Voorburg
Bestuurslid Stichting Plaswijckpark
Regent van het Van Leydens Hofje te Vlaardingen
Erevoorzitter van de Vereeniging van Vrijwillige Motordienst te Vlaardingen
Beschermheer der Nederlandsche Vereeniging voor E.H.B.O afdeling Vlaardingen
Bestuurslid van de Vereniging 'Zorg voor 't achterlijke Kind' te Vlaardingen
Bestuurslid van de Nederlands Hervormde Stichtingen voor zenuw- en geesteszieken te Voorburg
Erevoorzitter van de Landstorm Commissie te Vlaardingen
Bestuurslid van het Visschers Weduwen- en Weezenfonds te Vlaardingen
Commissaris van de N.V. Fabriek van Melkproducten der Vereenigde Zuivelbereiders
Commissaris Nieuwe Matex
Ereburger van gemeente Terheijden (N.B.)[221]
Voorzitter Brandstoffencommissie Vlaardingen

Nevenfuncties W. Hansen

Groepssecretaris, kringadministrateur, colporteur, blok-, buurt- en groepsleider van de NSB, 1934-1943

BRONNEN

Literatuur

- Jaarboeken Historische Vereniging Vlaardingen
- Jan Anderson en Hjalmar Teunissen, *De donkere jaren van Vlaardingen van mobilisatie tot bevrijding.* Vlaardingen, 2005
- L. de Jong, *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog.* 's-Gravenhage, 1969-1991.
- Klaas Kornaat, *De schok van het onbekende.* Zaltbommel, 1994.
- Harm Jan Luth e.a., *Ach lieve tijd Vlaardingen. 2000 jaar oorlog.* Zwolle, 2002.
- Peter Romijn, *Burgemeesters in oorlogstijd. Besturen onder Duitse bezetting.* Amsterdam, 2006.

Archieven

Nationaal Archief

- Archief Ministerie van Binnenlandse Zaken
  - Burgemeestersdossier Hansen (inv.nr. 2.04.57)
  - Burgemeestersdossier Siezen (inv.nr. 2.04.57)
  - Zuiveringsarchieven (inv.nr. 10758)
  - Zuiveringscommissie Burgemeesters Zuid-Holland (inv.nr. 2.04.67)
- Archief Ministerie Van Justitie
  - Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (inv.nr. 52699)

Stadsarchief Vlaardingen

- Afdeling Kabinet van de gemeentesecretarie van burgemeester W.A. Hansen[222]
- Gemeentebestuur
- Gemeenteontvanger als financieel leider van de Stichting Winterhulp Nederland, afdeling Vlaardingen en als penningmeester van de Nederlandsche Volksdienst, afdeling Vlaardingen
- Luchtbeschermingsdienst
- Nederlandsche Binnenlandse Strijdkrachten (NBS), Bewakingstroepen, district Vlaardingen/Westland
- Sociale verzorger van het bewarings- en verblijfskamp 'De Vergulde Hand'
- Stichting Winterhulp Nederland, afdeling Vlaardingen
- Vereniging voor Ziekenverpleging/Stichting Algemeen Ziekenhuis/Holyziekenhuis
- Zuiveringscommissie gemeentepersoneel 1945
- Handschriftenverzameling
- Verschillende couranten (zie notenapparaat).

Diverse bronnen, berustend bij Bert Siezen, kleinzoon van Meindert Siezen.
Interview met Bert Siezen, kleinzoon van Meindert Siezen, d.d. 22 januari en 16 april 2013.
Interview met Johanna Margaretha (Hans) Nassette, stiefdochter van Wil Hansen, d.d. 20 februari 2013.

Interview met Ruud Nassette, stief-kleinzoon van Wil Hansen, d.d. 16 april 2013.

NOTEN

1 Archief familie Siezen, in beheer bij kleinzoon Bert Siezen.
2 Ibidem.
3 Ibidem.
4 Ibidem.
5 Ibidem.
6 Ibidem.
7 Interview met Bert Siezen.
8 Ibidem.
9 Archief familie.
10 Bert Siezen.
11 Archief familie.
12 Ibidem.
13 Stadsarchief Vlaardingen (SAV), Archief van het gemeentebestuur, inv.nr. 1900.
14 Nationaal Archief, Archief Ministerie van Binnenlandse Zaken, burgemeestersdossier Siezen.
15 De AR-partij was de grote overwinnaar van die verkiezingen.
16 De S.D.A.P. is de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij, voorganger van de Partij van de Arbeid.
17 Burgemeestersdossier Siezen.
18 Ibidem.
19 *Alkmaarsche Courant*, 25 april 1938.
20 Archief familie.
21 Burgemeestersdossier Siezen.
22 Archief familie.
23 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 112.
24 Ibidem, inv.nr. 71.
25 *Nieuwe Vlaardingsche Courant*, 4 mei 1938.
26 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 71.
27 Ibidem.
28 Ibidem.
29 Ibidem.
30 Ibidem.
31 Ibidem.
32 Ibidem.
33 Ibidem.
34 *Nieuwe Vlaardingsche Courant*, 9 mei 1938.
35 Archief familie.
36 Rapport van de Zuiveringscommissie aangaande de voormalige secretaris-generaal van binnenlandse zaken Frederiks.
37 Peter Romijn, *Burgemeesters in oorlogstijd. Besturen onder Duitse bezetting*. Amsterdam, 2006.
38 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 72.
39 Ibidem, inv.nr. 73
40 SAV, Handschriftenverzameling (hsv), inv.nr. 607.
41 Ibidem.
42 Ibidem.
43 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 73.
44 Ibidem, inv.nr. 1932.
45 Ibidem, inv.nr. 1990.
46 Klaas Kornaat, *De schok van het onbekende*. Zaltbommel, 1994.
47 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 1924.
48 Historische Vereniging Vlaardingen, *Historisch Jaarboek* 1991.
49 SAV, Archief van de gemeenteontvanger als financieel leider van de Stichting Winterhulp Nederland, afdeling Vlaardingen en als penningmeester van de Nederlandsche Volksdienst, afdeling Vlaardingen, inv.nr. 2.
50 SAV, Archief Stichting Winterhulp Nederland, afdeling Vlaardingen, inv.nr. 1.
51 Ibidem.
52 Jaarboek, 1991.
53 SAV, Winterhulp, inv.nr. 1.
54 SAV, ibidem, inv.nr. 17.
55 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 1929.
56 Ibidem.
57 L. de Jong, *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog. Deel 4, 2e helft*. 's-Gravenhage, 1972.
58 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 1945.
59 SAV, hsv, inv.nr. 607.
60 Ibidem, inv.nr. 1972.
61 Archief familie.
62 Jaarboek 1992.
63 SAV, Archief van de Luchtbeschermingsdienst, inv.nr. 8.
64 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 73.
65 Ibidem.
66 Jaarboek 1992.
67 Ibidem.
68 Archief familie.
69 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 74.
70 Ibidem.
71 Ibidem.
72 Archief familie.
73 Ibidem.
74 Ibidem.
75 Ibidem
76 Ibidem.
77 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 1946.
78 Archief familie.
79 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 1932.
80 Ibidem, inv.nr. 2004.
81 Archief familie.
82 Ibidem.
83 Ibidem.
84 SAV, hsv, inv.nr. 2099.
85 Archief familie.
86 Burgemeestersdossier Siezen.
87 Ibidem.
88 Ibidem.
89 Jan Anderson en Hjalmar Teunissen, *De donkere jaren van Vlaardingen van mobilisatie tot bevrijding*. Vlaardingen, 2005.
90 Jaarboek 1996.
91 Archief familie.
92 Burgemeestersdossier Siezen.

93 Ibidem.
94 Ibidem.
95 Archief familie.
96 Bert Siezen.
97 Ibidem.
98 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 76.
99 Archief familie.
100 Burgemeestersdossier Siezen.
101 Ibidem.
102 SAV, Archief van de Vereniging voor Ziekenverpleging/Stichting Algemeen Ziekenhuis/Holyziekenhuis, inv.nr. 86.
103 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 4364.
104 Archief familie.
105 Ibidem.
106 Ibidem.
107 Stadskantoor Vlaardingen, gezinskaarten.
108 Archief familie. 'Een pepke' is een pijpje.
109 Burgemeestersdossier Siezen.
110 Het Rechtsfront was de politie-beroepsorganisatie van de NSB.
111 Burgemeestersdossier Siezen.
112 Ibidem.
113 Ibidem.
114 Ibidem.
115 Ibidem.
116 Ibidem.
117 Ibidem.
118 Ibidem.
119 Ibidem.
120 Ibidem.
121 Ibidem.
122 Ibidem
123 Ibidem.
124 Ibidem.
125 Ibidem.
126 Ibidem.
127 Ibidem.
128 Ibidem.
129 De Jong.
130 Burgemeestersdossier Siezen.
131 Ibidem.
132 Ibidem.
133 Ibidem.
134 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 2027.
135 Burgemeestersdossier Siezen.
136 *De Maasmonder*, 5 mei 1945.
137 SAV, hsv, inv.nr. 657.
138 Ibidem, inv.nr. 2022.
139 Ibidem, inv.nr. 76.
140 Ibidem.
141 Ibidem.
142 Ibidem.
143 Ibidem
144 Ibidem.
145 Ibidem.
146 Ibidem.
147 Ibidem.
148 Ibidem.
149 Ibidem.
150 Archief familie.
151 Ibidem.
152 *Nieuwe Vlaardingsche Courant*, 1 januari 1947.
153 Archief familie.
154 Gezinskaarten.
155 Archief familie.
156 Ibidem.
157 Bert Siezen.
158 Ibidem.
159 Archief familie.
160 Ibidem.
161 Ibidem.
162 Bert Siezen.
163 ibidem.
164 Archief familie.
165 Nationaal Archief, Ministerie van Justitie, Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR), inv.nr. 52699.
166 Ibidem.
167 Ibidem.
168 Nationaal Archief, Zuiveringsarchieven Ministerie van Binnenlandse Zaken, 1945-1984, inv.nr. 10758.
169 Ibidem.
170 Nationaal Archief, Archief Ministerie van Binnenlandse Zaken, burgemeestersdossier Hansen.
171 Ibidem.
172 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 280.
173 CABR.
174 Burgemeestersdossier Hansen.
175 SAV, Archief Zuiveringscommissie gemeentepersoneel 1945, inv.nr. 12.
176 Ibidem.
177 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 2005.
178 Ibidem.
179 Zuiveringsarchieven.
180 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 2005.
181 Ibidem, inv.nr. 76.
182 SAV, Afdeling Kabinet van de gemeentesecretarie van burgemeester W.A. Hansen, inv.nr. 3.
183 Kennelijk had Hansen sinds het begin van de oorlog weer vermogen opgebouwd.
184 Zuiveringsarchieven.
185 Jaarboek 1995.
186 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 280.
187 Kabinet Hansen, inv.nr. 38.
188 Jaarboek 1985.
189 SAV, hsv, inv.nr. 661.
190 CABR.
191 Ibidem.
192 Archief familie.
193 Interview J.M. Nassette.

194 Burgemeestersdossier Hansen.
195 J.M. Nassette.
196 Kabinet Hansen, inv.nr. 19.
197 SAV, gemeentebestuur, inv.nr. 2022.
198 Ibidem, inv.nr. 75.
199 Ibidem, inv.nr. 286.
200 J.M. Nassette.
201 SAV, Archief van de sociale verzorger van het bewarings- en verblijfskamp 'De Vergulde Hand', inv.nr.6.
202 SAV, Archief van de Nederlandsche Binnenlandse Strijdkrachten (NBS), Bewakingstroepen, district Vlaardingen/Westland, inv.nr. 17.
203 Burgemeestersdossier Hansen.
204 SAV, NBS, inv.nr. 3.
205 SAV, hsv, inv.nr. 669.
206 J.M. Nassette.
207 Mededeling Kees Verhulst, Vlaardingen.
208 Zuiveringsarchieven.
209 CABR.
210 Archief Ruud Nassette.
211 CABR.
212 *Nieuwe Vlaardingsche Courant*, 28 oktober 1946.
213 Ibidem.
214 CABR.
215 J.M. Nassette.
216 Interview Ruud Nassette.
217 Ibidem.
218 Mededeling Rob Hoogendijk.
219 J.M. Nassette.
220 Jaarboek 1985.
221 Verleend vanwege de naoorlogse hulp aan Terheijden vanuit Vlaardingen.
222 De naam W.A. Hansen is onjuist. Hansen had slechts één voornaam: Willem.

Pagina 52/53: Voedseldroppings boven Ambacht eind april 1945; op de achtergrond het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht.

